НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Халкъа боахам дегІабоалабеча толамаш дахарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республикана Ленина орден лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 13 декабрь 1965 ш.

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ 14 ДЕКАБРЬ 1965 шу № 148 (4161).

Мах 2 кап.

ДИКАГІА ТЕРКО Е БАХАЧА НАХА ЭШАРИЙ

Къахьегача сага йоакхо елга, цун вахара хьашташ кхоачашделга вай парте массаза а лийрхІад шийн керттерча декхарех цаІ. Шерагара шерага дукхагІа хул вай мехка наьха бытови хьалаш тоадарй, царна ашараш мамогга дукхагІа хилийтара деш дола гІулакхаш.

ЧІоагІа теркам тІабахийта дийцар из дош укх деношка хиннача СССР Лакхехьарча Совета ворхІлагІча сессе а.

Берригача мехка а санна шерагара шерага дукхагІа ду бахача наха эша бытови гІулакхаш вай республике а. Бахача наха эша бытови гІулакхаш делга дика латт Нохч-ГІалгІайчен городашка. Наха промышленни гІулакхаш дара итт бетта план 117 процент кхоачашъяьй городашкарча бытови гІулакхаш деча предприятеша.

Хозза технически Іалаш а яь йола керда бытови мастерскеш хьайийлай тІеххьарча шера Грозне а цун поселкашка а. Керда бытови гІулакхаш ду предприятеш я 1966 шера яь а яьнна болх бе йолаяла езаш.

Дукха бытовой гІулакхаш ду предприятеш, бытовой мастерскеш я республике бахача наьха хьашташ бокъонца кхоачашдара шоай низ ца кхобеш къахьегаш, шоаш наха деча гІулакха боарам лакхбара керда торонаш лехаш, заказаш ханнахьа кхоачашде а шоаш хьаду хІама дикагІа де а гІерташ. ХІьта а еррига республика хьаийцача геттара эсала вІаштІехьдаьккхад вайцига бахача наха эша бытови гІулакхаш делга. Во латт 1965 шера йола бытовой гІулакхаш дара план кхоачашъелга.

Къаьстта во латт из гІулакх юрташка. Укхаза 44 процент мара кхоачашъяьяц бахача наха промышленни тайпара гІулакхаш дара заданеш, хІаьта промышленни доаца гІулакхаш дара заданеш — 57 процент.

ЧІоагІа ледара латт бахача наха бытови гІулакхаш делга юрта боахама Министерстве, хлебопродуктай, комбикормови предприятешка. Юрташка бахача наха бытови гІулакхаш дара итт бетта план кхоачашъяьяц Министрий Совета бахача наха бытови гІулакхаш деча управлене а.

Цхьайолча министерствашеи ведомствашеи соахкарчул кІезигагІа ду укх шера бахача наха бытови гІулакхаш. Масала, соахка цу ханачул 33 процент кІезигагІа даьд уж гІулакхаш укх шера итт бетта хлебопродуктай управленеи комбикорма промышленностеи, 6,2 процент кІезигагІа даьд бахача наха эша гІулакхаш Грозненски кога гІирс беча фабрика а.

Бахача наха эша бытови гІулакхаш делга иштта эсала латтара керттера бахьан да министерстваш, управленеш, ведомстваш, районийи городийи исполкомаш 1965 шера оттаяь бытови гІулакхаш дара заданеш кхоачашъяра а быта служба болх тоабара де деза организационно-технически гІулакхаш дара а оарцагІа ца ялар.

Къаьстта эсала йоакхо ю бахача наьха хьашташ кхоачашдара гІулакха Гудермесски горисполкомо, Шаьлен Наьсарени райисполкомаша. Из хьахьокх цу районашкарча бытовой гІулакхаш деча предприятеша болх эсала беш хиларо. Дукха моттигаш хул укхаза заказаш ханнахьа кхоачаш ца деш, шоаш хьаду хІама во деш, лоха я обслуживане культура.

Бокъонца теркалдац городийи районийи исполкомаша бахача наха деш долча гІулакхий тайпаш дукхагІа хилийтара гІулакх. Грозне йолаш я наха эша гІулакхаш ду бюро. Из наха чІоагІа эшаш хІама да, хІана аьлча дукха да цо де деза гІулакхаш. Цхьабакъда, цу бюрос уж гІулакхаш дац. Грозненски горисполкома терко е езар цу бюро болх тоабара гІулакха.

СССР Лакхехьарча Совета сессе белгалдаьккхад юрташка бахача наха эша бытови гІулакхаш делга къаьстта тоаде дезаш хилар. Цу гІулакха уйла е декхарийла я юрташкара КПСС райкомаши райисполкомаши, цар даим бІарг кхаба беза быта служба балхага, наха эша бытовой гІулакхаш дара боарам лакхбе беза.

Геттара эсала дегІайоагІа бахача наха бытови гІулакхаш деш йола предприяте сеть. Укх шера а кхоачашъяьяц промышленни а промышленни доаца а гІулакхаш ду предприятеш хьалъяра план. Къаьстта во латт гІулакх укх шера 10 бетта хьалъе езаш хиннача 44 объектах 30 мара хьал ца яьча юрташка. Цудухьа ведомствай, районий партийни советски организацей декхар да бытови предприятей сеть шеръелга Іалашдар. Къаьстта теркам тІабахийта беза капиталовложеней план кхоачашъяра.

Бахача наха деш дола бытови гІулакхаш дукхагІа а дикагІа а хилийтара чехкагІа яь яха еза хьалъеш латта объекташ, дикагІа вІаштІехьбаккха беза йолаш йолча предприятей болх, цар производственни низех дикагІа пайда эца беза, цхьан тайпара йолча мастерской ларда тІа специализированни производственни объединенеш е еза.

Из вайна хала хете а, заказаш хьаэцаш квитанцеш ца телаш, сов ахчаш доахаш, кхы гІулакхаш леладеш моттигаш нийслу цхьаццанахьа. Цу гІулакхашта духьал чІоагГІа къовсам лоаттабе беза предприятей кулгалхоша, партийни, советски, профсоюзни организацеша, еррига общественносто. Иштта къовсам лоаттабе беза заказаш ханнахьа кхоачаш ца ларца, деш дола хІама во ларца.

КПСС райкомаши райисполкомаши декхарийла я бахача наха бытови гІулакхаш деча предприятей болх тоабара дукхагІа теркам тІабахийта, уж говзача калрашца Іалашъе, заказчикашта хьалхашкара цар болхлой бехктокхам лакхбе. Наха бытови гІулакхаш деча предприятей коллективашта юкъе кхетама болх хІара болхлочун идейни боарам лакхбара, ше гІулакх деча советски наьха сий дергдола цунна кхетам балара тІаберзабаь хила беза.

Бахача наха бытови гІулакх дара иштта бетта план кхоачашъяьяц республико. Цудухьа еррига бытовой гІулакхаш деча предприятей декхар да шу чакхдала дисача деношка къаьстта хьинар айденна къахьегар, берригa низ семилетка тІеххьарча шера план кхоачашъяра тІабахийтар. ТІагІертта дІадаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш, тоаде деза бахача наха гІулакх делга, советски сага вахар хоздара оарцагІбовла беза. КПСС XXIII съезда сийна шерагІа йоаржае еза социалистически яхь.

1966 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОЛА

Советски Социалистически Республикай Союза

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Лакхехьарча Совето сацам бу:

Статья 1. СССР Министрий Совето хьалхашка ена 1966 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара паччахьалкхен план могайойла Союза Советеи Къамий Советеи Бюджетни комиссеша а Къамий Совета Экономически комиссе а дь тоадаьраш юкъе а дохийташ.

Статья 2. ЧІоагІдолда 1966 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен плана е керттера хьокхамаш:

	(1965 шера процентащца дегІаахар)
потребленеи накопленеи пайданга йода къаман доход	6,4 процент
промышленноста валовой продукци	6,7 процент
цунца: производства средстваш хьаяр	6,9 процент
потреблене предметаш хьадар	6,0 процент
паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш	6,3 процент
керттера фондаш болх бе йолаялийтар	6,4 процент
транспорта деррига тайпай грузооборот	7,1 процент
къахьегама овсарле: промышленносте	4,7 процент
гІишлош еча	6,0 процент
паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборот	7,4 процент

Статья 3. 1965 шераца нийсдича 1966 шера дукхагІа хулга Іалашдолда:

бахача наьха цхьан сага сих йола реальни доходаш	6,5 процент
паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш йотах эксплуатаце дІалу нах чубаха дІенош	11,4 процент
паччахьалкхен бюджете йолча школе даха ха йоацача берий учрежденешкара моттигаш	10,8 процент
школашкареи дІаьхдаьча ден группашкареи дешархой	20,5 процент
лакхерча дешара заведенешкара студенташ	6,0 процент
юкъерча специальни дешара заведенешкара дешархой	7,6 процент
бахача наха бытовой гІулакх дара балхий боарам	17.0 процент

Статья 4. СССР Министрий Совета тІадулалда:

а) 1965 шера 2 октябре СССР законах оттаьча промышленноста доал дара органий кердача системах йоагІа 1966 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах оттаяь заданеш тІехьагІа нийсъелга;

б) 1966 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара йолча Паччахьалкхен планах йолча Союза Советеи Къамий Советеи Бюджетни комиссейи Къамий Совета Экономически комиссеи заключенешка оттаьча предложенешкеи замечанешкеи, хІаьта иштта СССР Лакхехьарча Совета заседанешка депутаташа яьча предложенешкеи замечанешкеи хьожилга.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 9 декабрь.

1966-ча ШЕРА ЧОТАХ...

СЕМИЛЕТКА тІеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегарах автогенно - карбидни завода цехий, сменай, бригадай вІаштІехьдаьлар валови продукци арахецара укх шера план 4-ча декабре кхоачашъе. Арахецача продукцега дІадодар лохдарахи къахьегама овсарле лакхъярахи духхьал итт бетта цар паччахьалкхенна кходаь ахча 6 эзар сом да. ХІаьта къахьегама овсарле 8,9 процент лакхъеннай.

Укх шера план 15 октябре кхоачашъяьй коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча Оганесов Камо Аршатович керте латтача карбидни цеха коллективо. Цхьа бутт дІабахабац цу коллективо план тІеххоачаш ца еш. ХІара сменах норма 135—140 процент кхоачашъеш болх беш хьавоагІа воккхагІа вола аппаратчик Отвинтин Николай, пишкашта заправкаш ераш Афаняров Камали Гладких Алексейи, кхыбараш.

Цу цехал дукха тІехьа ца юсаш дика къахьегаш я цунца яхье а яьнна Новозенин Кузьма Федоровича кулгалдеча ацетиленови цеха коллектив. Шоай хьинар кхо ца деш дика къахьегаш ва аппаратчик Никитин Виктор, аппаратчика гІонча Красюкова Надежда, ацетилен чудотта болхло Шевцова Надежда, кхыбараш.

КПСС XXIII-ча съезда сийна къахьегама вахте эттай завода коллектив. Съезда сийленца накъа бахара тІадоагІача шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъе социалистически декхараш тІайийцад цар.

Ч. САМИЕВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ КОТАЛО

Хьайбай боахам тІехьабусаш хилар дІа а даьккха, шура, фуаш, тха, дулх дакихари кийчдари дІахо дегІадоаладара дика толамаш даьхад семилетка тІеххьарча шера Нохч-ГІалгІайчен хьайбаш леладераша.

Дулх, шура, фуаш дохкара паччахьалкхен план, ханал баройтта ди хьалха, 13-гІа декабре кхоачашъяьй республико, хІаьта тха дохкара план дункха хьалха кхоачашъяьй.

Уж юрта къахьегамхой юкхьанцара толамаш да, царех кхоачамбаь Іац хьайбаш леладераш.

Дулх 25 эзар тонн, шура 68 эзар тонн, фуаш 32 миллион, тха 27 эзар центнер паччахьалкхенга йохка, аьнна шоаш тІаийца доккхий социалистически декхараш кхоачашдара къовсам баьржаб хьайбаш леладерашта юкъе.

ТІаийца социалистически декхараш кхоачашдара шу чакхдалале паччахьалкхенга планал совгІа кхы тІа а 3,5 эзар тонн дулх, 3 эзар тонн шура, миллион фуаш дохка дезаш ба республика хьайбаш леладераш.

Хала-м да уж кхоачашде, бакъда, нагахьа санна республика хьайбаш кхоабача хІара ферме, хІара боахаме, дийна дош кхоачашде, аьнна, уйла а йолаш болх бойя кхоачашдулургда уж декхараш.

Цхьабакъда, вайна юкъе хІанз а болаш ба атта дош а луш, хІаьта из кхоачашдара цхьаккха хІама ца ду болхлойи цхьаццадолча боахамий кулгалхойи. Из деце сенца доашхаргда шоаш тІаийца социалистически декхараш республика цхьаццайолча районаша кхоачаш ца деш дисара кхерам латтар.

Масала, 10-гІа декабрь хьатІа кхоачаш шура йохкара план 96 процент, тха — 94 процент мара кхоачашъяьяц Наьсарен района совхозаша.

Шура, тха, фуаш дІадалара паччахьалкхен план кхоачашъяц МалгІабика района боахамаша. Хьайбай продукташ кийчъяра тІехьаюс Надтеречни района совхозаш а.

Шоай лакхара социалистически декхараш кхоачашдара хьайбаш леладерий беррига низ оарцагІбаккхар хІанз керттера гІулакх да.

Іана замалахь хьайбаша лу продукци кІезиглургйоацаш хІара ферме шортта доакъар дохкаш, хІара дийнахьа доагГІа гІулакх де деза хьайбашта—из хьайбай продукташ совъяхареи уж дукхагІа кийчъяреи нийсагІа бола никъ ба.

КПСС XXIII съезда накъа болхаш республика хьайбай боахам дІахо дегІабоалабара хьинар а низ а ца кходеш къахьегаш ба Нохч-ГІалгІайчен хьайбаш леладераш.

А. ТОЛУБАНОВ.

РЕМОНТ ЕШ ЛАТТ

МалгІабика района «Алханчуртский» хьайбаш кхоаба совхоза 4 декабре эзбь аьха яьнна.

Совхоза центральни усальберча мастерской тоаеш бархІ трактор латт. Кхаь трактора капитальни шин трактора текущии ремонт яь баьннаб укхаза.

КхоалагІча отделене нийс сеялкана ремонт яь баьннаб, культиватораш а яьннай тоаяь.

Керда шу хьатІакхачалехьа графиках ихийтта трактор тоаяь яккха езаш ба укхаза. Хьагучох из царна карагІдала а мег.

Ремонт еча чІоагІа новкъарле хул запасни оатхалаш ца тоъар бахьан долаш.

Еррига укх шера совхоза сельхозтехнико еннар ялх соа мара яц. Уж геттара чІоагІа эш. Бакъда, сельхозтехнико хулийтаргья-м йоах, оатхалаш, уж хилийта ца бовла мара. Цу гІулакха уж оарцагІа ца бовле духхьала хьалхарча чархий ободаши соаши ца хилар бахьан долаш тІехьа яла мег ремонт. ДІадахача шера уж оатхалаш ца хилар бахьан долаш массехк бетта лаьттар 4 трактор ремонт яь ца йоалаш.

Совхоза кхаь отделене 80 трактор, 60 гаргга автомашин, 20 совгІа комбайн я. Из йоккха парк я. Бакъда, центральни усальбе йола ремонтни мастерской нийс трактор дІаоттаялла мара яц, хІаьта совхозе дукха кхы тайпара йола техника я. Духхьала цхьа кран мара цхьаккха механизаци яц укхаза, цудухьа дукха ремонтни балхаш кулгашца ду.

Ши шу да укхаза йоккха механизированни мастерской е лаьрхІа, бакъда, цу гІулакха эша ахча хьожадаьдац совхоза дирекце.

Из иштта дале а хьинар кхо ца деш къахьегаш хьабоагІа укхазара ремонтникаш. Дика ю ремонт заслуженни механизатор Баркинхоев Хьасан керте латтача бригадо. Хьокхаме болх бу ремонтникаша Костоев Абуязита, Мальсагов Беслана, кхычар.

Дукха ба хІанз говзача механизаторашта юкъе совхозе кийчбаь къона механизатораш. Совхоза керттерча инженера Коздоева кулгал а деш механизаторий ши поток арахийцай цига. Цудухьа укх шера вІаштІехьдаьлар совхозе шин сменах болх бе. дІадахача шерашкарчул дукха хьалха кхашкара балхаш чакхдаха.

Хьинар айденна къахьегаш ба хІанз совхоза ремонтникаш. ДерттІа кийчо е гІерт уж 1966 шерара балхаш толамца чакхдахара.

С. МАЙСИГОВ,
тха собкор.

7 декабрь. Машинашца кІора баккхара керда рекорд оттаьй шахте съезда сийна къахьегама вахте эттача Украина заслуженни шахтера Гринды Николая комплексни бригада. «К-87» яхача комплексаца дийнахьи буси цхьан лавера 5,076 тонн кІора баьккхар цар. Даим йиъ лава болх беш йолча ерригача шахта къахьегама овсарлел шозза совгІа ба из.

Сурта тІа: керда рекорд оттаьчул тІехьагІа Гринды Николая бригадера шахтераш. (Аьттехьара кхоалагІа вар Гринды Николай ва).

С. Гендельмана сурт.
ТАСС-а фотохроника.

ВОРХІ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Валовии товарнии продукци арахецара ворхІ шера план цхьоалагІча декабре 100,9 процент кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІай мебельнохьу чанхйоахача производственни объединене коллективо. Планах лаьрхІачул совгІа арахийца продукци 456 эзар сома маьха я.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа яхара объединене чуйоагІача предприятей, коллективаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй. Социалистически декхараш тІаийцад цар тІадоагІача шера хьалхарча квартала план съезд хьаеллача дийнахьа кхоачашъе.

Баьца дaараш леладерий толам

Колхозийи совхозийи кхашка 75 эзар тонн баьца дaараш хьалкхеде аьнна шоаш тІаийца социалистически декхар сийленца кхоачашдаьд республика баьца дaараш леладераша.

ТІехкхоачашъяьй баьца дaараш дохкара паччахьалкхен план а. Колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенга дехкад а оттаьча планал 691 тонн тІех тайп-тайпара баьца дaараш.

Планах лаьрхІа хинначул шозза дукхагІа баьца дaараш дехкад паччахьалкхенга наурски баьца дaараш леладераша. Заданеш цхьаи ахаззеи совгІа тІехкхоачашъяьй малгобекски урус-мартановски баьца дaараш леладераша. Планал тІех 2300 совгІа тонн баьца дaараш тикашка а консервни заводашка а дІачуденнад колхозни Сунжа баьца дaараш леладераша. Паччахьалкхенга баьца дaараш дохкара план кхоачашъяьй Шелковской района колхозаша а.

Мордовски АССР-а—Ленина орден

Халкъа боахам дегІабоалабеча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Ленина орден еннай Мордовски Автономни Советски Социалистически Республикана. (ТАСС).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕПУТАТАША ДАЬЧА ХАТТАРАШТА ЖОП ЛУШ СССР-а КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРА А. А. ГРОМЫКО ДАЬ КЪАМАЬЛ

Министра белгалдаьккхар, депутатий группагара кхаьча хаттараш дунен халкъашта юкъерча хьала пхьайолча лоархIамерча проблемаех доагIаш хилар. Европе кхерамале Iалашъяр, Малхбузен Германе реваншизм юхахьахиларца бувзабенна тIаотта кхерам, ядерни герз дIахо даржаргдоацаш соцалар, паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъелелхилга ца хилийтар, агрессена духьали халкъаш къамий хьакъе шоай лоIаме хилийтара тIехьеи лоаттабеча къовсаме машар беза нийаш кхотадар — уж дерригаш дунен кхелаш дуккхача дакъе шоаех тийша дола дешаш да.

Депутаташта хар лов ООН Генеральни Ассамблея XX-ча сессе болх миштта лел, ядерни герз ца доаржадайтарахи паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъе ца лелхарахи йола советски предложенеш цига миштта ювц. Эггара хьалха массехк дош ала деза Генеральни Ассамблея юбилейни XX-гIа сесси хьаеллача хана эттача хьалах. ООН финансови халонаш тIаэтта я яхаш бахьан доахаш Ассамблея болх чоалхане баккха гIерташ фактически хIама хьовзаданзар хIанз цига. ДукхагIбараша хьаллаьцар вайна хетар — ВIашагIкхийттача Къамий Организаце принципаши цун Уставц лоархIаш хилара тIехьа латта Советски Союза чIоагIа позици. Из бахьан долаш дIададача шерал эргаш Ассамблеяс лерттIа дIаболабир ший болх.

Вокх оагIорахьа, аьнна хоам бир нов. Громыкос, ООН-е юкъарча атмосферана цIенхаитта Iоткъам бир США-с Вьетнаме лелаеча агрессе дунен халкъашта юкъерча хьале оттабьча кхоххамо. Цу кхерамерча конфликта хьакъе ший йола отношени ший паччахьалкхен цIерах ювцар декхар лаьрхIар хIама ца эшаш хIара делегаце. Дуккхача паччахьалкхений викалаша чIоагIа харцийр США агрессор хиларах, 1954 шера оттаяь Индокитайх йола женевски соглашенеш йохаеш бола мохк хиларах тарра.

Советски Союзо ООН трибуна тIара а чIоагIдир вьетнамски халкъо лоаттабеча нийсхон къовсамца ше барта хилар, агрессор юхатохара Вьетнама Демократически Республикана новкъостал де вай кийча хилар.

Советски Союзо хьадда хьаллоац турпала вьетнамски халкъ, хIаьта вьетнамцаша тIом лоаттабеш дола нийсхон гIулакх котдаргхиларах теша а теш.

XX-ча сессе дувца оттадаьча дуккхача дешашта юкъе, — хIаьта уж бIаь совгIа да, — керттера терко тIайодаш хилар ши дош — ядерни герз дIа ца доаржадари паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъелелха йиш йоацаш хилари. ООН хьожаргйолаш Советски правительства оттадаь да уж.

Ядерни герз дIахо доаржаделга соцалара декхара лоархIама мах баь вала хала да.

Вай раьза хинна белгалдаккха йиш йолаш да Советски Союза инициатива беркате хинна хилар. Дуккха а дукхагIйолча паччахьалкхенаша хьаллаьцар вай. «Ядерни е ядерни йоацача паччахьалкхений духхьала а е га доахарг а моллагIча формах ядерни герз доаржаде» йиш хургйола цхьаккха тайпа чувала йиш йола хийра моттигаш шийна чухь йоаца дунен халкъашта юкъера договор оттадара хинза дарг мел доацар дара правительстваш тIахьехаш йола лаьрхIа резолюци тIалийцар Генеральни Ассамблеяс. Иштта дола договор хург а йар халкъий хьашташта жоп луш.

ООН-а членаш йолча 90 совгIача паччахьалкхено Генеральни Ассамблея цу решенена тIехьа голосовани йир. Цхьаккха а духьал хиланзар. Резолюци хьаллоацаш шоай голос дIаелар США викалаша а. Халкъий дог даха бокъо я резолюце дIадехаш махиллара гIулакха тIехь а США правительство хургхиларга. Бакъда, хIанз цун гIулакхаш иштта дац, дега из новкъа хете а.

Генеральни Ассамблеяс, аьлар дIахо министра, хIанз а дIахо ювц советски вож предложени — паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъелелха йиш ца хиларах. Паччахьалкхенаш шоай лоIаме хилари цар суверенитети лораяра пайдане дола гIулакхаш де дезаш латта дукха ха я, цунна тешал ду ООН-е вай инициатива шерра хьаллоацаш хиларо, къаьстта эIамигача паччахьалкхений оагIонгахьара а лоацаш.

Ший предложени юкъейоалаеш духхьала ший хьаштий йоакхо еш яц Советски Союз; вайна могаргда воаш лораде. Цхьабакъда, дунен тIа кIезига паччахьалкхенаш яц, ала мегаргда, хIанзза мара когаш тIа отта йолаяланза, нагахьа санна ший гIулакхаш ше леладара хIара халкъа йола бокъо лархIара ларда тIара дог цIена политика лелайой, тIаккха иштта йола паччахьалкхенаш мамогга хьаллаца еза. Арахьара чугIертара духьалара дунен халкъашта юкъера тешамера гарантеш яла еза царна.

Цу деша хьакъера хьадда йола решенеш тIаэцара Генеральни Ассамблея юсара йига а цу решеней чулоацам бохабе а еннаяр цхьадолча мехкий правительстваш. Бакъда, царна атта хургдац из дергдац ала, хIана аьлча из хургдар ООН Устава принципаш хьаллаца безам бац са аьнна ше кулг ядар.

Советски шинна а предложене — ядерни герз дIа ца даржийтарахи паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъелелха йиш йоацаш хиларахи йолча предложенеша хьалххехьа а дикка дакъе кхоастабир ООН-а Генеральни Ассамблея XX-ча сессе политически чулоацам. Уж предложенеш юкъейоалаярои цар тIаэзача боккхача теркамой кхы а чIоагIагIа лакхдир СССР-а арахьарча ленински политика дунен халкъашта юкъера сий, из политика лоархIаш хилар.

ЛоархIаме моттиг лоац XX-ча сессе балха юкъе колониализмаца лоаттабеча къовсама дешаша. Са безам бар белгалдаккха, колониализмаца лоаттабеча къовсама дешаш дувцача хана а кхы дуккхача проблемашка хьожача хана а социалистически мехкаши дIакхетанаа йола паччахьалкхенаши юкъарча а вIаши гарга йолча а позицеш тIара выступленеш хилар. Советски правительство хьаьа я ООН-е вай машар безаш йола политика хьаллоацаш къамаьлаш даьча деррига мехкий правительствашта а машара тIехьа лоаттабеча къовсаме вайца цхьан мутIагIа мел боагIараш а.

Генеральни Ассамблея XX-ча сессе ший болх дIахо бу. Советски Союзах аьлча, цо кхыча социалистически мехкашца цхьана ший де йиш мел яр да а лаьт, ерг а да из сесси дикача результаташца чакхбалара.

Цул тIехьагIа нов. Громыкос дийцар Азен Африкан мехкий шоллагIа конференци гулъяра хьакъера дош. Миштай хIанз конференци яа гIулакха цу конференце Советски Союз хьехара хьакъера паччахьалкхений — доакъошхой позицеш а?

Азен Африкан мехкий паччахьалкхений (правительствай) керте латтарий шоллагIа конференци гулъяра кийчо еш дикка йIаьхача хана беш хинна болх бир империалистически паччахьалкхений агрессивность ладкхъеннача, кхыча мехкий чурча гIулакхашта уж юкъелелхача, къамаш - мукъатахара болам тIабара тIалерзадаь гIулакхаши реакционни чIзаши чIоагIагIа лелаеча хьале. Цутухьа конференци декхарийла я 1955 шера Бандунгски конференце тIачийца принципаш чIоагIъярали дегIайоалаярали совгIа, дунен халкъашта юкъерча хIанзарча эггара а лоархIамегIарча проблемай хьакъера афро - азиатски мехкий цхьана оттаяь платформа тIаэца а.

Советски правительствас хьинаре хьаллаьцар афро - азиатски конференци гулъярах йола идеи цун лоархIами. Цо аьлар, Советски Союз цу конференцена юкъе дакъа лаца кийча а я, цун толам балара мамогга новкъостал а дергда.

Конференцена еча кийчонои 45 мехка викалаша дакъа а лоацаш, октябрь чакхбоалаш — ноябрь болалуш Алжире хиннача кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани хьахьеккхар. Дуккха а дукхагIйолча афро-азиатски паччахьалкхенаша халкъаш кортамукъен шоай лоIамеи хилар, дерригача дунен тIа кхерамале Iалашъяра хьашташ лорадара тIехьа Советски Союзаца лелалеча гIулакхий боккха лоархIам белгадора — Азен Африкан мехкий конференце Советски Союзо дакъа лацарах дола дош дика могадир министрий совещане.

Конференци тIехьаяккхара тIехьа уйла сецар кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещане. Советски Союзо кхета а деш гIулакх лелалду цу решене хьакъе. Конференцияра ха хьадда эттача хьалага хьежжа афро - азиатски мехкаша къоастае езаш дийрхIад вай а, хIанз дерхIа а дерхI.

ХIана Гаване хургйолча Африка, Азе, Латински Америка халкъий барт - цхьоагIон хьалхарча конференце Советски Союзо долла хIама дергда империалистически агрессена духьаларча, машара, кортамукъаленна, ший лоIаме хилара тIехьарча къовсама фронт кхотаяра.

Деррига хьалаьцача дунен халкъашта юкъерча хIанзарча хьала мах беш эггара хьалха оттаде деза дош да малагIа проблемаш я адамий уйлашта дагалаттараш, фуд хIанз халкъашта къувлар а ца къийлача йиш йоацар а?

Из да тIема гарга гIортилга а юхатохар, цун кхерам дIабаккхар.

Из да агрессей дунен халкъашта юкъерча кризисий фабрикацеи политика соцаяр, кортамукъеи ший лоIамеи хила хIара халкъа йола бокъо лархIара ларда тIа хIанз долаш дола тIема кхуврчаш дIададахар.

Из да халкъаши паччахьалкхенаши империалистически произволахи цар чурча гIулакхашта юкъелелхаш хиларахи, кхычахьара тIабаьхкарий низ - Iоткъамаи эксплуатаценеи бIаьшерашка кIаллаьтта къамаш лоалах мукъадахара тIехьара юхатохалургйоаца процесс юхасоцае гIертача агрессивни низий гIулаккхех лораяр.

Халкъий хьашташи дагадоахкараши кхоачашде гIертараша Советски Союз хургья машар безача арахьарча политика ленински наькъа тешаме йола, дог цIена партнер, дунен халкъашта юкъера дагалатта къоастае езаш йола проблемаш къоастаяра тIехьа латтар. Цу декхарашта гIулакх дар вIашагIкхийттача Къамий Организаце а хьалхара декхар да.

Германе Федеративни Республикаи цун политикаи хьакъе депутатий группо деча хаттаро хьоаю Европе хIанз латтача хьала керттерчарех йола цхьа проблема.

Боккъаллар аьлча, паччахьалкхенашта машар безилга цIенхашт та массаза тохк тIа-тIа чIоагIагIа ше хьагучабоаккх ФРГ хIанзарча политика реваншистски милитаристски чулоацам. Зехьа хургдар дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара тIехь къахьегараш, тIом йистебаьнначул тIехьагIа Европера гIулакхаш вIаштIехьа ца хилар новкъа дараша, тIема кхерам дIабаккхара дола къоастаде деза дешаш къоастадара тIадолха наькъаш дохкаш боахкараша юкъе Федеративни Республика лахар. Бакъда, Малхбузера Германи массаза а корайоагIаргья шоана кхоххама морхаш йикълуча, кхерамаленна духьал, сихдаь герз хьадар соцадара духьал, машара духьал тийша болх вIашагIбеккача.

Цу хьакъе хьокхаме я ФРГ канцлера Л. Эрхарда яь программни заявлени. 10 ноябре бундесвере ше къамаьл деш цо цу тIа дийцар, Малхбузен Германе арахьарча а чурча а политико керттера де лерхIараши лостамаши.

Ший чулоацамга а оазага а диллача кхыметтел ФРГ правительствана а из цхьа моллагIа доаца документ хилар.

Дукха ха йоацаш а тIехьа Малхбузехьа дувцаш дар Федеративни Республике тIеххьара хиннача хоржамий кампане реваншизм хьаьрьяьнна хьовзар дашха доагIа шовинистски уйла йолча гIозарий оаз лаха гIерташ политически партеша из гIулакх дайтарца, яхаш. Цу тайпара иллюзеш дIайоах Л. Эрхарда заявлене. Кхыметтел «шийлача тIема» канцлер хиннача К. Аденауэра дийцарел а дикка тIех да из, иштта гучаьвина дукха ца нийслуча милитаристски реваншистски идеяй фактически бола кхотабенна орг ба из.

Цул совгIа, Малхбузерча Германе канцлера программни къамаьл — реваншистски установкашта тIатоха а уж шеръю а цхьа моллагIа дола хIама дац. Цунца цхьа кердалар да. Официальни Бонн ер ала гIерташ санна я; Федеративни Республика кхоачамхиллал низ болаш я дехар а ца деш, хьадеха; кхыча паччахьалкхенашкареи халкъашкареи ше хьадехараш тIаложае гIорта могаргдолаш, нагахьа санна цар шоашка яхар ца дой, кхы а чIоагIагIа низ болаш хила еза из.

Боккъалдар аьлча, ФРГ правительство ультиматум оттае гIерт — Европе этта хьал хувцара хьакъе Малхбузен Германе дIадехараш, дунен шоллагIча тIема итогашта ревизи яь аллалца Европе чIоагIа машар а хургбац, герз дIа а доаккхаргдац, кхоххам дIа а баргбац, яхаш. Фу дIадехараш да уж?

Цкъа - дале, Европе хIанз долаш дола доазонаш хувца деза, эггара хьалха Германски Демократически Республика а йолаш, социалистически паччахьалкхений хьакъера Малхбузен Германе авантюристически планаш хьаллаца еза Европерча паччахьалкхенаша.

ШозлагIа - дале, ФРГ-на тIема хьакъе цхьаккха доазонаш увттаде йиш яц, къаьстта ядерни герзаца кийчъялара хьакъе а долаш.

Министра дIахо белгалдоаккх, Европера дуккха кхыйола паччахьалкхенаш а санна, Советски Союз ший кхерамале ФРГ дунен шоллагIча тIема результаташта раьза хиларах е ца хиларах тийша йита уйла йолаш ца хилар. Федеративни Республика политика бахьан бехктокхаме болча деятелашта диц ца делча бакъахьа дар Европе хIанз этта хьал фашистски агрессех мукъадовлара тIехьа халкъаша тIом лоаттабарах, кхыча мехкий территореш хьалувца а уж доал увттаде а дагахьа тIом хьоабаь хиннача германски милитаризманеи нацизманеи духьал къовсам лоаттабарах хьахинна хилар.

ТIем тIа зулманера гитлеровски рейх йоха а яь, ерригача ший паччахьалкхен институташцеи доазонашцеи дIаяьккхар. ФРГ-ага кхаьчар хьалха хиннача гитлеровски империдакъа, 1954 шера яьча парижски соглашенеех из паччахьалкхе хьа а яьй, хIанз долаш долча доазонашка мара бокъо яц цун.

Миччахьа а — Малхбоалехьа е Малхбузехьа, Къилбаседехьа е Къулбехьа — цу доазонел миччa бесса а тIехъяла гIортарах агресси а лоархIаргъяр, моллагIча а агрессора тIаоттадеш дар Германе Федеративни Республикана тIа а оттадергдар.

Германски фашизмо боабаь итташ миллионаш бола нах дийнбеш санна мара, юхаметтаоттаде йиш йолаш дац гитлеровски рейха доазонаш. Ткъо миллион совгIа тIем тIа вийна советски саг, йохаяь итташ эзараш городаши юрташи — пропаганда а яц, е цхьа моллагIа дола истори а дац.

Советски правительство чIоагтIа теш, Европе долаш дола паччахьалкхен доазонаши Советски Союза хьаштаца маяххара санна, Европерча мехкийи халкъийи — полякий, чехий, словакий, югославий, французий, англичаний, немций, голландий, кхычари хьашташа маяххара хиларах.

ФРГ милитаристски программа керттердар да хIанз бундесвер ядерни герза тIаккхачийтар. Канцлера программни къамаьл — из духхьал ядерни герза «цхьатарра бокъо я» аьнна хьаккхайкар хинна ца Iеш цхьадолча европейски доацача низашца хьадда хьаллоацаш хиларца чIоагIало а дувцаш Малхбузен Европе доал деча хьал тIа ФРГ оттаяр да.

Из деш канцлера цхьа открыти ю, хIанзара герз тIом бара средство а яц, «гIулакхаш машаре къоастадара тIаерзаяь йолча политически стратеге тIа-тIа дукхагIа хула инструмент хиле дIа а отт» аьнна дIа а кхайкадеш. Кхыча дешашца аьлча, ФРГ правительство гIерт де дагалатта реваншистски гIулакхаш, гой шоана, «машара средствашца»... ядерни герза новкъосталца чакхдаха.

Иштта гучабоал ше духхьал машара средствашца мара гIулакхаш леладергдац яхаш ФРГ-е кхайкадерий чулоацам.

Оратора йоах, цхьадолча малхбузерча мехкий столицашка малхбузен Германе бундесвер ядерни герза тIакхачийтара тайп - тайпара варианташ увттаю. Ювцаш я НАТО дуккхача оагIорахьара е атлантически а ядерни низаш хьадара проекташ, ракетно-ядерни герза «шин дIоагIан система» яхар юкъейоалаяр. Деча хоамех, духхьал уж дешаш хургья США хIанз визитах вахача хана канцлера Л. Эрхарда дергдолча къамаьлий керттера тема.

Советски Союзои Варшавски договора юкъе дакъа лоацача кхыча социалистически мехкашеи тхьовре а дIакхайкаьй НАТО ядерни герза проектай хьакъера шоай отношени, из дика йовзаш а я. ХIанз ФРГ территоре дIа - юха нийсдаь ядерни герза болх бе дола далийтара цхьашца дIоагIа американцашкеи малхбузерча немцашкеи а хургдолаш, хила езача «дIоагIай» системах аьлча, тIаккха цу вариантаи планаи юкъера башхало боккъаллар аьлча цхьан хIаманна тIайодаш я: барт берий гIоз кхы а готтагIа ба, хIаьта машара бола кхерам кхы а боккхагIа ба.

ФРГ-с дехараштa лагIа тIара лагIа тIа доалаш тIехьашка дувла кийча дола гIозараш да ВIашагIкхийттача Штаташка. Дукха ха йоацаш хоамаш хилар, американски Iаьлалаша НАТО юкъе долчаха мехкий цхьаццайола воински подразделенеш, эггара хьалха Малхбузен Германе бундесвера подразделенеш а йолаш, шоай тактически, атомни герзаца Iаламъю, яхаш. Из шоаш деш, юххера а цу герза бола тIахьожам США бе а боалларг ба, из герз американций пурамах доацаши цар ца оалаши долаталийта йиш а яц, яхаш тевеш дола доашхамаш ду.

Техкача миштаб из тIехтешаме бола «тIахьожам»? Американски ядерни герзах йиза кийчъяь латта малхбузенгермански ракеташи самолеташи лораеш США эскаре гIулакх деш вола ший саг ва. ВIарчча ши салте ва атомни Iоажал лораеш.

Советски халкъа кхерамале бахьан ший бола бехктокхами германски агрессеи ца хилийтара дола ший декхараши дика кхета а деш, СССР правительства дIахайтанза даргдоацаш лерхI, нагахьа санна йолаш йолча дунен халкъашта юкъерча соглашенешта духьал а яьна, ФРГ ядерни хьашташ, дуккхача оагIорахьарча е атлантически ядерни низий формах, цхьа «атомни комитет» хьаяра ларда тIа е моллагIча кхыча формах хилда из, НАТО цхьайола паччахьалкхенаш кхоачашде эттача, тIаккха Советски Союз ший союзникашцеи доттагIашцеи цхьана шийна дича бакъахьа хета гIулакхаш данза яргьяц Европе машар Iалашбара.

ФРГ керда правительство, йоах оратора, Малхбузен Германе бахача наха хьалхашка бакъбе гIерт мехка дIахо милитаризаци яра никъ, Малхбузен Германе сихдаь герз хьаделга дIаходахьар боккха кхерам тIаоттабеш хургдац, яха, уйла чуйоссае гIерт. Цун программни заявлене тешал ду герз хьаделга сихделага из хилара, шовинистически кхерам тIаоттабарахи кхоххам лоаттабарахи халкъаш оттадергдолаш гIулакх леладе лага хилара, шантажа цу тайпарча политико девиденцаш кхахьа доладергхилар а лерхIаш. Цунах дувц канцлера дIакхайкаьча мехка чухь леладеча гIулакхий плано а — Малхбузен Германе баха нах чрезвычайни законий кепашка бохка, балха ди дIаьхде, бахача наха луш йола субсидеши пособеши кIезигле, налогаш дакхъе лерхIаш хиларо а.

Хьалхара шу дац Малхбузен Германе доал деш долча гIозараша из никъ лелабу. Цхьабакъда, бундестаге яьча ший программни заявлене тIа а ФРГ правительствана къайлаха магарзар ший арахьара политика, эггара хьалха, германски дешах йола ший политика пайдане ца хилар.

Канцлера заявленех кхетаде доагIа Малхбузен Берлинах объект а яь, ше беш бола провокационни болх бита дага йолаш ФРГ правительство ца хилар. Цхьабакъда, из город ФРГ-ана юкъеяхийта гIертара хаддaнза йоаггIаш йола хIама еттарургья.

Германски Демократически Республика дунен халкъашта юкъе хадданза лакхлуш латта сий юхатоха а ца могаш, ФРГ правительство кхыча мехкий хьакъе политически диктатага а экономически нажимага а кхувд. Цо йоах, ГДР хьакъера ший моастагIал дола никъ хьаллоацачеи «Хальштейна доктрине» яхар дечеи мехкашта мара экономически «новкъостал» дергдац. Из да гуччахьа а гIожагIча тайпара а кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъелелхилга, из тIа-тIа дукхагIа харцахьа лоархI.

Диаметрально вIаши духьал йола арахьарча политика концепции де лерхIараши дола ши германски паччахьалкхе я. Германски Демократически Республико цIаккха а лелаергйоацаш дIаяьккхай агрессена кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъелелхареи политика. ГДР территоре тIа практически кхоачашъеш я Потсдама принципаш. Цо чIоаггIа лелабу машара, йолаш йола проблемаш машаре къоастаяра, Европера хьал лертIа даккхара тIабола никъ.

ФРГ правительство, йоах оратора, еннаяр ший реванша программа, ший ядерни герз дакхха леладераш берригача немций лоIам болаш да ала, гучох, из машара зулмане бола никъ кхыметтел Федеративни Республике бахача дуккха а дукхагIа болча наьха дагалаттарашта а духьал болаш да.

Бакъда ФРГ доал деча гIозарий йистеваргйоацача амбицештеи реальни торонаштеи юкъе Iаламате боккха юкъ я. Тамашийна да, гой шоана, «нагахьа санна Германи вIашагIкхете кхерамзлен гарантеш» Советски Союза яла кийча я со яхаш федеральни правительства кхайкадер. Советски Союза эшаш яц ФРГ оагIонгахьара цхьаккха а гарантеш, вахара моллагIа моттиг эттача а.

Европера машар Малхбузен Германе милитаристий къахьегамах латташ бац, халкъаш хьеж нагахьа санна Малхбузен Германе уж е вожаш йола притензеши домогательстваши кхоачашхулаш моттиг оттае ФРГ-ага хургйолча гарантешка.

Советски Союзо, аьлар ше къамаьл даь йистевоалаш министра, Малхбузен Германех бокъонах яьккха паччахьалкхе лерхIац. Вай цIаккха лаьрхIа а бац лоархIарг а бац Малхбузен Германе мел бахараш зурма лекха баьнна милитаристаши реваншисташи. ФРГ паччахьалкхе хиларах цунна духьал яц Советски Союз, из духьал я цун политика хIанзарча, кхыча мехкаштеи халкъаштеи кхераме болча, Европа кхерамзленна кхерам болча наькъа. Хоаш ма дий, ФРГ йолча социально - экономически кхыйолчеи порядкашта тIехьабарех СССР йоацилга, бакъда паччахьалкхенашта чура устройстваш тайп-тайпара хилар вIаши юкъе лерттIа дола кхыметтел дика а гIулакхаш леладара йола духьале лерхIац Советски правительства.

Цхьабакъда, иштта Советски Союзаи ФРГ-анеи юкъера гIулакхаш лертIа довла тарлургда, нагахьа санна ФРГ политика лертIа йоале, нагахь санна милитаризмай реваншаи политико цу мехка ерригача паччахьалкхенашца машаре вIаши гIулакхаш леладара политикана, кхоххам дIабаккхара политикана, цунца Европера бар а болаш, машара политикана моттиг лой.

Иштта да ФРГ правительства ший политиках лаьца яьча программни заявленех долча хаттара Советски правительства луш дола жоп.

СССР-ера ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА ОРГАНАХ ДОЛА

Советски Социалистически Республикай Союза

ЗАКОН

Тохкам баран тIахьожам лоаттабаран гIулакха дуккха бола къахьегамхой юкъеозара а тIахьожама органий балха тIехь цар доархIам лакхбара а лаьрхIа Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. Партийно - паччахьалкхен тIахьожама органех халкъа тIахьожама органаш йойла.

Статья 2. СССР-ера халкъа тIахьожама органаш СССР халкъа тIахьожама Комитет, союзни республикай халкъа тIахьожама комитеташ, автономни республикай халкъа тIахьожама комитеташ, краевой, областной, автономни областий, окружной, городской, районни халкъа тIахьожама комитеташ, хIаьта иштта къахьегамхой депутатий юрташкарчеи поселкашкарчеи Советашкара, предприятешкара, колхозашкара, учрежденешкара, организацешкара, тIема доакъошкара халкъа тIахьожама группаши посташи хургйолаш лоархIийла.

Статья 3. Халкъа тIахьожама органаша болх бу СССР Министрий Совето чIоагIъяьча положене ларда тIа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 9 декабрь.

1966 ШЕРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХ ДОЛА

Советски Социалистически Республикай Союза

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. СССР Министрий Совето хьалхашка ена 1966 шера Паччахьалкхен бюджет чIоагIйойла Союза Советен Къамий Советен Бюджетни комиссей а Къамий Совета Экономически комиссе а докладех тIайийцача хувцамашца, мадарра аьлча ерриге доходаш 105535158 эзар сом сумма йолаши ерриге расходаш 105393761 эзар сом сумма йолаши, доходаш расходел 111397 эзар сом сумма тIех а йолаш.

Статья 2. 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхени кооперативнии предприятешкареи организацешкареи йоагIа доходаш — оборота тIара налог, пайдан тIара отчисленеш, подоходни налог, социалистически боахама тIара кхыйола доходаш — ерриге сумма 96.649.595 эзар сом долаш оттайойла.

Статья 3. 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете халкъа боахама дIахо а финансировани яра йола расходаш — дIахо а еза-йоккха промышленность, гIишлош яра индустри, ейга а кхачан а промышленность, юрта боахам, транспорт, нах чубаха — коммунальни боахам, халкъа боахама кхыдола доакъош дегIадоаладара — ерриге сумма 43.846.204 эзар сом долаш оттайойла.

Статья 4. 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете социально-культурни мероприятешта: юкъарча дешара школашта, техникумашта, лакхерча дешара заведенешта, Iилма-тохкама учрежденешта, профессионально-технически дешара заведенешта, библиотекашта, клубашта, театрашта, кейга йоазонна, радиовещанена, просвещенеи культураи кхыча мероприятешта; больницашта, берий ялешта, санаторешта, уназцIено лорайреи физически культураи кхыча учрежденешта, пенсештеи пособештеи йола ассигнованеш ерриге сумма 40.378.846 эзар сом йолаш оттайойла, цу дакъе паччахьалкхен социальни страхование бюджете гIолла 11.222.147 эзар сом а долаш.

Статья 5. 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете мехка сборонана йола ассигнованеш сумма 13.430.000 эзар сом долаш оттайойла.

Статья 6. 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхен Iаьдала органаш, паччахьалкхенна доал ду, суда, прокуратура органаш лелаяра йола ассигнованеш сумма 1.320.583 эзар сом долаш оттайойла.

Статья 7. 1966 шера союзни бюджет доходаш сумма 49.393.808 эзар сом долаш, хIаьта расходаш 49.252.411 эзар сом долаши чIоагIйойла, доходаш расходел 141.397 эзар сом тIех а йоалаш.

Статья 8. 1966 шерара союзни республикай паччахьалкхен бюджеташ доходаши расходаши сумма 57.318.356 эзар сом долаш оттайойла, цунца союзни республикашка:

	эзараш сомаш
Российски Советски Федеративни Социалистически Республика	32.985.866
Украински Советски Социалистически Республика	9.870.955
Белорусски Советски Социалистически Республика	1.842.343
Узбекски Советски Социалистически Республика	1.950.537
Казахски Советски Социалистически Республика	3.989.837
Грузински Советски Социалистически Республика	993.937
Азербайджански Советски Социалистически Республика	994.245
Литовски Советски Социалистически Республика	838.650
Молдавски Советски Социалистически Республика	576.290
Латвийски Советски Социалистически Республика	614.332
Киргизски Советски Социалистически Республика	580.991
Таджикски Советски Социалистически Республика	530.704
Армянски Советски Социалистически Республика	638.318
Туркменски Советски Социалистически Республика	480.670
Эстонски Советски Социалистически Республика	430.681

Статья 9. 1966 шера союзни юкъарча паччахьалкхен налогаш тIареи доходаш тIареи союзни республикай паччахьалкхен бюджеташка йохийта отчисленеш укх боарамех чIоагIйойла:

а) оборота тIарча налогах йола поступленеш: РСФСР — 31,0 процент, Украински ССР — 39,4 процент, Белорусски ССР — 67,6 процент, Узбекски ССР — 93,2 процент, Казахски ССР — 100 процент, Грузински ССР — 92,5 процент, Азербайджански ССР — 99,6 процент, Литовски ССР — 87,5 процент, Молдавски ССР — 42,6 процент, Латвийски ССР — 20,2 процент, Киргизски ССР — 88,3 процент, Таджикски ССР — 100 процент, Армянски ССР — 96,3 процент, Туркменски ССР — 100 процент, Эстонски ССР — 56,9 процент;

б) 1966 шера дIайоаржаеча Паччахьалкхен 3-процентах йолча чурча кхадж боагIача заема сумма тIара — 50 процент;

в) бахача нахагара йоагIача подоходни налога тIара узбекски ССР-еи Армянски ССР-еи паччахьалкхен бюджеташка — 100 процент.

1966 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плано оттаьча мероприятешта йола финансировани Iалашъяра 1966 шера союзни бюджета средствашцара Казахски ССР паччахьалкхен бюджета 1.028.320 эзар сом, Таджикски ССР паччахьалкхен бюджета 49.925 эзар сом, Туркменски ССР паччахьалкхен бюджета 98.761 эзар сом къоастадолда.

Статья 10. СССР Министрий Совета тIадулалда:

а) 1966 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджета юкъе 1965 шера 2 октябрерча «Промышленноста доал дара органий система хувцарахи паччахьалкхенна доал дара цхьайоа кхыйола органаш эргаяхарахи» долча Закона тIара хьайоагIа уточненеш елга, союзни республикай паччахьалкхен бюджетий доходаши расходаши йоаггIача тайпара хувца а хувцаш:

б) 1966 шера СССР Паччахьалкхен бюджетах яьча, Союза Советеи Къамий Советеи Бюджетни комиссей заключенеш тIа оттаьча предложенешкеи замечанешкеи, хIаьта иштта СССР Лакхехьарча Совета палатий заседанешка депутаташа йоалаяьча предложенешкеи замечанешкеи хьажар а цареx йоаггIаш йола решенеш яр а.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 9 декабрь.

1964 ШЕРАГАРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА ОТЧЕТ ЧIОАГIЪЯРАХ БОЛА

СССР Лакхехьарча Совета

СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1964 шерара СССР Паччахьалкхен бюджет доходаш сумма 94.406.877 эзар сом а долаш, расходаш сумма 92.230.014 эзар сом а долаш, доходаш расходел 2.176.863 эзар сом тIех а йоалаш кхоачашъярах йола отчет чIоагIйойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 9 декабрь.

БОАХАМА ЧУХЬ ПЛАНАШ УВТТАЯР КЕРДАЧА ЭТАПЕ

Совхозашкей колхозашкей боахама чухь планаш увттаяра системо шийна чулоац перспективни, шера увттаю, оперативни планаш кийчъяр.

Перспективни планаш шин тайпара я: 10—20 шера оттаю (оргхозплан) генеральни перспективни, хIаьта пхе е ворхI шера оттаери.

ХIара шера подсобни предприятей, фермай, бригадай, отделеней заданеши, шера йола производственни планаши боахамий промфинпланаши кийчъярца кхоачашду шера планаш увттаелга.

Оперативни планашта юкъе йолх кварталах юртбоахама балхаш деча хана бетта увттаю планаш — нарядаш, иштта кхыча ханашта а увттаю балха планаш.

Общества духьа средстваши къахьегами кIезигагIа дIа а ухийташ продукци дукхагIа хьахилийтара долча юкъарча декхарашта тIадерзадаь хила деза дерригa боахама чухь планаш увттаяра гIулакх.

Iалама рузкъах, къахьегамеи, финансовии, материальнии рузкъах рационально а эффективпо а пайда эцара, ца доагIаш совлен дIадодари доври кIезигдара тIаберзабаь хила беза юрта боахамий кулгалхойи планаш увттаеча ерригача звеньяйи теркам, яхаш, белгалдоах КПСС Программа тIа.

Коммунизм хьалъеча хIанзарча этапе перспективни планаш увттаяра лоархIам чIоагIа лакхбеннаб.

ХIара боахама перспективаш белгалъярца айхха дувзаденна да юрта боахам дIахо йодача хана чIоаггIа дегIабар, мехка юртбоахама продукташ шортта хилийтар.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОПЫТА
Заочни школа
„ДОАЛ ДР IОМАЛР"

ЙиъчлагIа заняти

Перспективни планаш увттаеча хана производства, культура, быта хьакъехьара керттера дешаш белгалдоах.

Плано чулоац дIадувча лаьттай рациональни структура, отделенешка е бригадашка отраслеви специализаци яр, уж вIаши таръяр, боахамийи цар подразделенейи рациональни боарамаш, боахама чухь производство дIа-са нийсъяр, прогрессивни технологи, машиний системаш, хьалдаь гIирсаш карадерзадар, производственнии кхыйола объекташи хьалъяра дIайохийта капитальни вложенеш, болхлой низах пайда эцари баланси, продукцега дIабода мах.

Организационно-боахама планаца хила еза: производственни центраш хургйола моттигаш, полевойи кхыйолеи севообороташ, сомий бешамаш, ялаташ лорадара егIа хьунаш, водоемаш, схемаш, почвенни карта, фермайи отделенейи планировка проект е схема кхоеча культурай технологически карташ.

Растениеводстваи хьайбай боахамийи дегIайоалае еза отраслеш лакхехьарча организацеша белгалъьчул тIехьагIа кийчъе йолаю боахаме перспективни план.

План нийсен дикеи хилийтара плана къаьст-къаьстача доакъой планаш оттаяра бехктокхаме хургболча наьха групеx латта комисси вIашагIйолла еза.

Перспективни планаш увттаяра опыто хьахьокх, комиссена юкъе лаьтта леладара, хьайбаш леладара, механизаце, гIишлоптъяра, дош довзаш а, план экономически вIаштIехьъ яккха ховргдолаш а йола групаш хила езаш хилар.

Керттерча специалисташа кулгалду цу группашта.

План оттаяле хьалха хIара группо кIоаргга анализ ю производства шоаш план оттаеча отрасле 3—5 шера баьча балха. Цул тIехьагIа Iилманa карагIдаьннараши хьалха латта опыти теркал а еш, юртбоахама продукци кийчъяра паччахьалкхен планаш кхоачашъелга ларде а лувцаш перспективни план оттаю.

Боахама хьалашка хьежжа севооборотий система, дIадувча лаьттай структура, культураш лелаяра технологи, фу дIадера, удобренеш товсара нормаш увттаю лаьтта леладара йолча группо.

Боахама пайда эцаргбола хьайбаш леладара порядок, уж кхабара тип, Iулий структура, цар продуктивность зоотехнически ветеринарнии мероприятеш, лаьтта леладара планаш увттаеча группаца ихьана доакъара баланс а белгалъю хьайбаш леладара йолча группо.

Экономически группо боахамашта специализаци ю, цу боахамашка дегIайоалае еза отраслеш белгалъю, кхыча группай материалашка хьож, боахам перспективно дегIабар хьахьокха экономически хьокхамаш белгалду (100 гектара тIара йоала продукци, къахьегама овсарле лакхъялар, продукцега дIадодар, рентабельность).

Пхе шера лаьрхIа юртбоахама продукташ кийчъяра чIоагIа планаш оттаяра хьакъехьарча КПСС ЦК мартовски (1965 ш) Пленума исторически решенеша совхозийи колхозийи къахьегамхой бIуболийтар производство вIаштIехьъяккхара, юрта боахама планаш оттаяра шоай творчески инициативах пайда эца йиш хургхиларах дола дукха хьалаш гуча а даьхар царна.

ХIана оттаьчa хьатIадоагIача пхе шера юртбоахам дегIабара планах ялат 110 эзар тонн, комсаш 40 эзар тонн, дулх 9,3 эзар тонн, шура 41,6 эзар тонн, фуаш 20,6 миллион укх шерарчул дукхагIа дакха лерхI.

Боахамий чухьарча п. йий лоархIаме дакъа да боахамашта оттаю промфинпланаши отделенешта, бригадашта, фермашта кийчъю производственни заданеши.

Боахама промфинплана лард я колхозашка цу шера чIоагIъяь йола продукци кийчъяра плани хIаьта совхозашка цул совгIа къахьегамга, керттера продукци яккхарга дIабодача маьхеи капитальни вложенейи лимиташ.

План оттаеча хана шоай торонашка хьежжа хIара колхозои совхозои белгалъе еза хьатIадоагIача шера шийна 100 гектара тIара йоаккхалургйолча продукцеи, къахьегама овсарлеи, рентабельностеи боарама рубеж.

Хьалха латтача колхозашкеи совхозашкеи планаш увттаелга боахама гIулакх лаьрхIа ца Iеш массово-политически мероприяти лоархI. Укхаза планаш увттаеш хьинаре дакъа лоац специалистел совгIа юкъерча кулгалхошеи производстве хьалха латтарашеи.

МоллагIа план оттаеш а производства долаш дола хьалаш бокъонца довза деза. Iилмаца бакъъяь план кийчъяра боккхача лоархIаме да кIоарга анализ яр.

Шера отчет яь яьлча мара боахама промфинплан оттае йиш яц, аьнна хийтача харц хургда. Ах шера план йоацаш болх барга дуг цу гIулакхо.

Январь бетта денз колхозашеи совхозашеи планах болх бергболаш ноябрь бетте а увттае яьлар промфинпланаш.

ХIанззе технологически карташ увттадеш, дIадувча лаьттай, хьувкъама, хьайбай Iулий структура а 1966 шера дергдолча балхий дешаш а къоастадеш да дукхагIа дола боахамаш.

Цунца ихьана оттаеш ба отделенешта, фермашта, бригадашта йола заданеш а.

Хозрасчето дIадехарашка хьежжа оттаяь хила еза промышленно-финансови план, вешта аьлча, боахамашка бу болх рентабельни хургболаш.

Шера увттаяьраш санна, балха ханашка хьежжа йола балха планаш а увттаю. Цу планаша торо хулийт производственни процессаш къоастамболлаш белгалъяха, продукци дукхагIа яккхара агротехнически мероприятеш ханнахьа чакхъяха, юртбоахама балхаш деча наьха ресурсех бизза пайда эца.

Производственни болх вIаштIехьбаккхара керттера документ а ерригача хана боахама болхлоша даим шоай балха ларде лувца хIама а да план.

В. СИДОРЕНКО,
юртбоахама министерства планово - экономически отдела начальник.

ХIАРА КОММУНИСТА ПАРТИЙНИ ДЕКХАР

Сага парте вахар — коммуниста биографи дIайолаялар да. Боккъонца йола кхетама школа чакхйоаккх цо парте член а хинна организаце болх беш хилча. Эггара хьалхагIа коммунистагара хьадехар да ше къахьегача хьокхам телар. Ший аргIагIа партийни организаци декхарийла я производстве коммунистий а кандидатий а лоархIам лакха хилийта, цахаддаш коммуниста юкъара образовательни а политически а боарам лакхбе.

Тха, Старопромысловски, района дукхагIйолча партийни организацеша иштта вIаштIехьбаькха дIахьу из болх. Масала, хьаэцаргъя вай «Старогрознефта» НПУ мехкдаьтта доаккхача а газови а промышленноста предприятеш. Укхаза нийса дIанийсбаьб коммунисташ. Царех дукхагIбараш къахьегаш ба производства лоархIамерча участкашка. Шоаш дIа мел кхаьчача, массанахьа, къахьегама хьокхамаш тел цар, машар лоаттабац къахьегамах къехкарашца. ЦхьоалагIча мехкдаьтта промысле (партийни организаце секретарь нов. Шамардин) аханел совгIа бола коммунисташ сий дола коммунистически къахьегама ударникий цIераш яьха ба, хIаьта юхебисараш из цIи яккха социалистически яхье латт. Коммунистически къахьегама ударникий цIераш лелаеш ба коммунисташ — операторааш нн. Цыбин, Василихин, Джабраилов, мастераш нн. Носов, Ибрагимов, кхыбараш а.

Мехкдаьтта промысла партийни бюро хьинаре къахьегаш я берригача коммунисташта декхар тIадиллалдий а из дизза кхоачашдой хьожаш а. 112 коммунистах 90 масса а хана тIадилла партийни декхар долаш ба. Барайтта коммунист лектор, 6 пропагандист, 35 агитатор, 9 партгрупорг ва, иштта кхы а. Дукхачар къахьег партийно - паччахьалкхен тIахьожама новкъостала йолча групашка, посташка, администраце боахама балха тIахьожам лоаттабеча комиссешка, профгрупоргаш, пенгазетий редактораш болаш.

Коммунисташта кхетам балара средство санна пайда эц партийни декхарах шоллагIчеи кхоалагIчеи мехкдаьтта промыслай, шоллагIча методий цехе, иштта кхыча а партийни организацеша.

Дуккха масалаш доаладе йиш я районни партийни организацешка шоашта тIадехка декхараш кхоачашдеш, хьал а кхийна дуккхача кулгалдеча моттигашка балхаш деш бола коммунисташ бувцаш. 1951-ча шера оператора гIонча волаш балха вера № 2 йолча газови цехе Анатолий Иванович Кравченко. Шу даьлча оператор хилар цох, хIаьта цул тIехьагIа цхьаькха шу даьлча производстве хьалха латта къона коммунист ДОСААФ юххьанцарча организаце кулгалде хьожавир. Хьинар ца кходеш къахьийгар цо цига. Дукха а ялале хьалха латтача организацешта тIехвакхийра из болх беш хинна организаци.

Цул тIехьагIа из хержар пенгазета редакторалла, агитаторалла чIоагIвир. ХIаьта 1963-ча шера шоай партийни организаце секретаралла хержар из коммунисташа.

Боккъал дика организатор а кхетам лур а хилар нов. Кравченкох. Хьалхашка латта боахама а политически а дешаш лерттIа къоастаде, декхараш кхоачашде хов цунна. Цул совгIа дика кхетама болх лелабу цо нахаца а. Цхьабакъда, ше а къахьегаш волаше а сайрийнара болхлой кагирхой школа а яьккха политехнически техникум яьккхар. ХIаьта соахка денз участка мастералла болх беш ва из. Дукха ха дIайохийт Анатолий Ивановича коллектива кхетам луш, цо говза бувз партийни а боахама а болх. Цудухьа тамаш а яц из мастер волча газови цехо беттагара беттага, шерагара шерага план кхоачашъяр. ЦIаккха а ха хиннаяц цар шоашта тIадиллар а тIанийца декхар а кхоачаш ца деш. «Цхьаккха коммунист партийни декхар доацаш ма вита». — Из лоаунг партийно-политически балха девиз а хинна дIаэттад. Иштта болх бича мара вIаштIехьдалац берригa коммунисташ общественни балха юкъеоза.

Цхьабакъда, белгалдаккха деза цхьаькха а: района цхьайолча партийни организацешка хIанз а лерттIа терко яц цу гIулакха, дика кхетадац из мел лоархIаме гIулакх да.

Масала, «Старогрознефта» НПУ жилищно - коммунальни контора парторганизаци. Дукха коммунисташ ба укхаза партийни декхар тIадилла. Цхьабакъда, лерттIа кхоачашдац цар уж. Цхьаккха инициатива йоацаш, мела лоаттабу тIахьожам нах бахача цIеношта, культурно - бытови объекташта ремонт мишта ю хьожаш тIахьожам лоаттабеча партийни группаша а комиссеша а. Дуккхача агитатораша, профгрупоргаша, месткома членаша болх бац хоржама ха хьатIаетташ е цIей долча деношка мара.

ХIаьта «Старогрознефта» НПУ ОРС-а, транспортни контора парторганизацешка берригa болх бераш кIеззига коммунисташ ба. Цу активистех хIаранена массехк декхар тIадулл. Цхьабола коммунисташ тайп-тайпара бахьанаш а лехаш парторганизаце балхаца дакъа ца лоацаш юстара бувл. Партсобранешка а ухаш членски взносаш дIатийлача кхоачам хет царна. Из кхоачамболаш дий коммуниста? Дац.

Цудухьа КПСС Старопромысловски райкомо дукхагIа терко ю ужкхоачамбоацараш балха юкъера дIадахара. Дукха ха йоацаш хиннача района пленуме дийцар «ХIара коммуниста хоадамболлаш декхар тIадилла, кхетам ле» аьнна дош. Пленумо баь соцам кхоачашбар духьа КПСС Старопромысловски райкомо чIоагIа къахьег партийни организацеша а массаволча коммунисто а общественни вахаре, ше болх беш волча моттиге хьинаре къахьегаргдолаш. Цудухьа райкома членаш, райкома аппарата бехктокхамера болхлой каст-каста аха баьннаб партийни организацешка, къамаьлаш, беседаш ю коммунистаща, новкъостал ду организаторски а политически а болх вIаштIехьбаккхара. Оаха чIоагIа къахьег берригача коммунисташа КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеши СССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе соцами кIоаргга Iомабергболаш, парте боацараш цох дIакхетабеш.

Г. ОСЬМАКОВ,
КПСС Старопромысловски райкома инструктор.

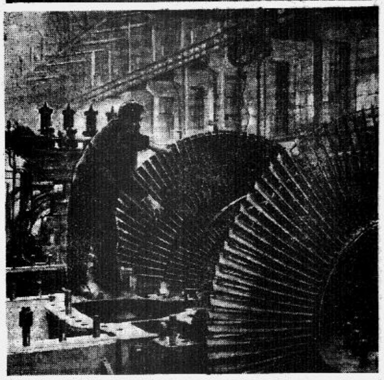

Россен электрификаци яра ленински план (ГОЭЛРО план) чIоагIъяь Советий VIII Ерригроссийски създ хьайийлача денз 22 декабре 45 шу дуз. Из яр мехка социализма экономически лард йоллара Iилман наькъаца оттаяь хьалхара план, социализми коммунизми хьалъяра керттера электрификаци лоархIаш хинна ленински хьехам. 10—15 шера кхоачашъе лаьрхIа яр план, цхьабакъда, лоаццача хана кхоачашйир из советски халкъо. Электроэнерги яккхара Европе хьалхара моттиги дунен тIа шоллагIа моттиги советски союзага я хIанз. Дунен тIа эггара йоккхагIа йола электричество йоаккха гидростанцеш я вай мехка, кхы а кердаяраш хьалъеш а латт.

СУРТАШ ТIА:

КПСС XXII-ча съезда цIерахча Ленинградски металлургически заводе паровой турбина вIашагIйоллаш латт.

Братски ГЭС-а панорама.

ТАСС-а фотохроника.

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБУ

Дика дIадоладир семилетка тIехьара шу Шаьла района «Джалка» яхача совхоза кхоалагIча отделенерча хьайбаш леладераша.

Ноябра хьалхара денош хьатIакхоачаш шура яккхарей из паччахьалкхенга йохкарей шера задани кхоачашъярах рапорт делар цар.

Цул тIехьагIа шура яккхар ферме цIаьхха лаьгIделар. ХIана хIара беттача Iаттагара кхоъ килограмм мара шура яккхац.

Фу бахьан долаш да-те из?

Отделене зоотехника Галина Олехновича цу хаттара иштта жоп делар.

— Шера план тхо кхоачашъяь даьннад, хIаьта кхы сихдала хIама а дац, — аьнна.

Хьайбаш леладерий сийлахьа декхар дацний даим хьайбай продукташ совъяха гIертилга? Даьхача толамех кхоачамбе тарлу хIаманна сагота боацача, ший балхах дог ца лазача наха.

Кулгалхошкара «лазар» доярийкашкеи скотникашкеи дIадаьлар. Хьайбашта во Iуналде баьлар уж а.

Пенах хьалтеха йоалл распорядоки хьайбашта луча доакъара рациони тIа йола график. Цхьабакъда, из массаза а кхоачашъяц.

— Укх дIайхача деношка фега арадоах оаха доахан, — йоах ферма бригадира Садаев Хьамзата.

— Распорядкага ма хьежа шо,— оаха хIара дениа даьгIенашка дIалехк доахан, — йоах доиркаша.

Сона ха ловр цар цига фу юъ, цига-м яц доахана яа буц.

— Доакъар кходар духьа ара дажа дIалехк оаха доахан, — йоах зоотехника.

Цхьан багара доагIаш санна доакъар кIезига да ферме йоах массане а. Хала хете а из бакъда. 3500 тонн эшача 1800 тонн мара силос Iалашъяьяц отделене, йол 300 тонн хила езар, хIаьта кийчъяьр 120 тонн я. Цудухьа фуннагIа даь а гIожей мошей доакъар кходе гIерт хьайбаш леладераш.

Цхьаккха хIама дац ферме доярийкайи скотникийи къахьегам аттача баккхара деш. Цхьан коровника чу рельсаш яда, доакъар дIа-хьа кхухь царца. Цхьабакъда, лоадамбоаца хIама телха хиларах цох пайда эца йиш яц.

Доаханна доакъар кулгаща дIа а кхухьваш хьаьшка Iочудехк. Мелла лорадой а Iолегаш дов доакъар, хIаьта доакъар дIакхухьваш дукха ха дIа а йода.

Мела делабу политмассови болх а. Агитатора оаз хазац ферме. Укхаза агитаторааш лоархIаш ба зоотехники бригадири. Цхьабакъда, уж кхоабац ханнахьа хьайбаш леладераща беседаш е. ТIеххьара беседа октябрь бетта хиннай.

Иштта во я укхаза гойтара агитаци а. Ферме е плакат а, хьайбаш леладераша тIанийца декхараш а, хьокхамий доска а дац.

Ферме дукха къона доиркаш ба. Хьайбашта гIулакх дара хьалха латтарий опыт царна Iомаяра цхьаккха йоакхо яц.

ШоллагIа бутт ба фермо планал совгIа паччахьалкхенна шура дIалу. Цхьабакъда, яла йиш йолчул кIезигагIа лу цар из.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХАРЖАР — ЙОККХА ПОЛИТИЧЕСКИ СОБЫТИ

Укх шера 9-ча ноябре РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указаца чIоагIдаьд 1965-ча шера 19-ча декабре — кIирандийнахьа РСФСР-а халкъа судахой хоржалга.

Советски правосуде органашта хинна ца Iеш, иштта дерригача советски халкъа а боккха политически лоархIам болаш гIулакх да халкъа судахой харжар. Цо новкъостал ду социалистически законности Советски паччахьалкхен низи дIахо чIоагIбара, коммунистийи парте боацарийи йохаргйоаца блок чIоагIъяра, вай Дай-мехка къахьегамхой политически производственнии хьинар айдара.

Халкъо хоржаш йола советски халкъа суд общественно-политически лоархIама герз да, ший берригача балхаца цо новкъостал ду Советски паччахьалкхе чIоагIъяра.

Пролетариата диктатура чIоагIъеча низ болча средстваех ца! да социалистически законность. В. И. Ленина къаьстта теркам тIабохийташ хиннаб социалистически законность чIоагIдара декхарашта. Цо яьхад «кIезигдукха а закона тIера далар, кIезигдукха а советски порядок толхаяр, из я къахьегамхой моастагIаша хьеца луш пайда эца къорг».

Суда лоархIамегIара декхар да закони правопорядоки езилга дуккхача наьха кхетам чу доссадар. Цу хьакъехьа СССР-а Конституце 130 статья тIа йоах: «СССР-а хIара гражданин декхарийла ва Советски Социалистически Республикай Союза Конституци лораде, законаш кхоачашде, къахьегама дисциплина телхаца е, общественни декхар дизза кхоачашде, Социалистически общежите бокъонаш еза».

Советски Iаьдала законаша суда бокъо лу къахьегамхой коммунистически дог-уйланца хьалкхебара дола из лоархIамегIара декхар толаме кхоачашдара мел эшар де.

Советски суда гласность хилар да правосуде шерра общественность юкъеозар. Цу гIулакха судо заседани ю, суда заседанешка хила къахьегамхошта аьттув болча хана. Цул совгIа, хинна зулами бехке бараши дика бовзача наха юккъе дош дувцара предприятешка, совхозашка, колхозашка йода суд.

ГIулакх лерттIа тохкаш а, закон цIенхаштта кхоачашдеш а судо ше мадарра хьагучадоаккх хиннача зуламе е гражданашта юкъерча ца тоама дерригa сурт. Буржуазни судашка санна сурт а ца увттадеш, законаши правопорядоки лораяра даькъе цига гулбеннарашта цIенхашттара а кхетаме а школа хургйолча тайпара, бехке барашка ла а дувгIаш дош дувц советски судо.

СССР-а Лакхехьарча суда 10 шу дизара хетадаь къамаьл ше деш М. И. Калинина яьхад: «...бехктокхаме оазарашта санна гулбеннарашта а Iалаьмате йоккха влияни ю судо. Дика, кхетамца, партийни IаьдалагIа дош дувцача судахоa, массаза а могаргда дика аудитори Iалашъе. Нах боагIаргба цунга ладувгIа, цунгара Iомабала».

Цу хьалашка судах советски бокъонаш дIайовзийтилгеи вай общежите бокъонаш лораяра герзи хул, нах цо Iомабу Советски общества хьалашка баха, къахьега мишта лела беза хьех.

Иштта белгалдаккханза даргдац, зуламхой бехктокхаме оазача ханеи уж зуламаш хулийта бахьанаш а кхоачамбоацараш а гучадоахача ханеи вай судо уж зуламаш дIадахара новкъостал делга.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа судий судебни практике кIезига вIаштIехьдаьхадац къоалаш, растраташ, хулиганал, кхыдола зуламаш дикка лаьгIдергдола гIулакхаш. Из гIулакх цар вIаштIехьдаьккхад зулама тIакхувча элементашцеи советски общежите бокъонаш телхаерашцеи хьинаре къовсам лоаттабе дуккха нах юкъеоза кхетамца болх барах.

Капитализмах юхедиса зуламе гIулакхаш наьха кхетам чура цIендаь дIадахара хьакъехьара ший декхараш кхоачаш а деш, советски судо къовсам лоаттабу социалистически доалахье лораяра, гражданий шоай доалахье лораяра, къахьегамеи паччахьалкхени дисциплина дIахо чIоагIъяра, гражданий бокъонаш лораяра тIехьа.

Иштта да социалистически правосуде декхараш.

Правопорядоки законаши чIоаггIа лорадара тIехьа толаме къовсам а лоаттабеш, зуламерча элементашта къиза наказанеш а еш, советски судо паччахьалкхенна новкъостал ду вай мехка коммунизм хьалъяра толамца къовсам лоаттабеча советски халкъа новкъарле еш дола во хIамаш дIадаха.

Советски суд кхыйолча паччахьалкхен органашца цхьана ха тIа латт советски гражданий машарера къахьегам лорабеча. дерригача советски халкъаца цхьана къовсам лоаттабу бохаргбоаца машар бара тIехьа вай Дай-мехка низа тIакховдача моллагIчоа хоадамболлаши меттахьеи хIама а тохаш.

Халкъа судахой хоржаш хургдолча хоржамаша дерригача дуненна дIахьокхаргба вай Советски социалистически паччахьалкхен низи цун демократизми.

Халкъа судий хоржамаша халкъа судахой состав чIоагIъергья бовзаш болча, политически чIоагIбеннеи дийшаи болча, дуккхача бахача наха лоархIаши сий деши болча, хила йоагIа политически кругозори культурни боарами болча, вахара опыт йолча, шоашта каракхаьчача гIулакхах сонта баргбоацача, дог цIенача, харцо ювцаргйоацача, коммунистически партеи советски паччахьалкхени политиках дика кхеташ болча, советски социалистически правосуде гIулакхаш нийса чакхдаха ховча нахаца.

И. АЙДИНОВ,
г. Грозне Ленински района прокурор.

ВЬЕТНАМЕ США-с ЕЧА АГРЕССЕЦА ДУВЗАДЕННА

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета заявлени

СССР Лакхехьарча Совето хьадда харц ю Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Къулбехьен Вьетнаме лелаю герзацара интервенци а Вьетнама Демократически Республикана духьалара агресси а. Иштта йола политика дIахо яхьарахи цунах тIехьагIа хила тарлургдолчохи бола берригa бехктокхам США правительствана тIабуж. США 160 эзар совгIа саг юкъе волча эскаро, варварски методаши средстваши юкъе а кхувлаш, царца напалм, дохьажи лазари тоха хIамаш а йолаш, шерра тIемаш ду Къулбехьен Вьетнама халкъа духьал, американски самолеташа бомбаш етт Вьетнама Демократически Республика маьрша нах бахача городаштеи юрташтеи, промышленни предприятештеи хий дехкача системаштеи, школаштеи больницаштеи.

Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лелаю агресси дунен халкъашта юкъера бокъо йохаяр кхоачашъергья аьнна США-с ше торжественно хьакхайкаяь йола 1954 шерара женевски соглашенеш гIожагIча тайпара толхаяр да. Цо дунен халкъашта юкъера кхохкам ирбаьб, берригъюкъарча машара кхерам тIаоттабу. Агресси дIахо яхьаро, укх шера 20 декабре пхи шу дузаш бола Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къама фронт керте латта вьетнамски халкъа къам-мукъадаккхара, патриотически болам тоIабе лерхIаш США правительствас Вьетнаме американски эскара керд-керда контингенти тIема техникеи ахийтаро Индокитаереи дерригача дунен тIареи тIема конфликт шеръяри хьал дIахо ирдари мара кхы дикадар дергдац.

Вьетнамски халкъо империалистически агрессена духьал, ше кортамукъеи ший лоIамеи хилара тIехьа лоаттабеча турпалча къовсамо деналеи дохаргдоацача къонахчалеи хьокхам тел, дунен кортамукъал езача дерригача халкъаша чIоаггIа безаш бизза хьал а лоац из.

Ший интернациональни декхар кхоачашдеш, Советски Союзо мамогга хьал а лоац, новкъостал а даьд, хьал а лоацаргда, новкъостал а дергда вьетнамски халкъа цо американски империализма агрессена духьал лоаттабеча къовсаме.

Вьетнамера машар юхаметтаоттабе йиш хургья Вьетнамах йола женевски соглашенеш цIенхаштта кхоачашйой, Америка ВIашагIкхийттача Штаташа суверенни паччахьалкхенна — Вьетнама Демократически Республика духьал лоаттаю агресси Къулбехьен Вьетнамера герзацара интервенци дIайоаккхе, Къулбехьен Вьетнамера США-и цун союзникийи эскар арадоаккхе, цу мехкара ерригa американски тIема базаш дIайоахе, арахьара цхьаккха юкъе ца эккхаш ший гIулакхаш ше къоастаде йола вьетнамски халкъа бокъо лоархIе.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето цхьа барт болаш могаю США агрессена духьал вежарашха долча вьетнамски халкъо лоаттабу нийсхои къовсам халлоацаш йола Советски Союза политикеи практически гIулакхаши; вьетнамски дош къоастадара хьакъехьа йола Вьетнама Демократически Республика правительстваи Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронтеи позици йизза могаю.

Советски Социалистически Республика Союза Лакхехьарча Совето дерригача мехкий парламенташи правительстваши тIахьех Америка ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме лоаттаю агресси дIаяккхара а шийчура гIулакхаш къоастаде вьетнамски халкъага йиш хилийтара а шоай оагIонгахьара хиланза баргбоаца низ тIабахийтара.

Турпала вьетнамски халкъ хьаллацарей новкъостал дареи гIулакха тIехь социалистически паччахьалкхенаша, машар безача дерригача мехкаша леладеча гIулакхийи кхотабаларей йола цхьоагIо чIоагIъяро новкъостал дергда вьетнамски халкъа кортамукъали цун сийлен бокъонаши дIаяха гIерта империализма низаши агрессии чехкагIа юхатохара, Вьетнамера машар юхаметтаоттабара.

СССР Лакхехьара Совет теш вьетнамски халкъа нийсхои гIулакх котдаргхиларах. американски империализма тIом беш долча гIозарий агрессивни гIулакхаш дувцилга йоацаш эшаргхиларах, Къулбехьен — Малхбоален Азе халкъий машари кхерамзлеи Iалашъерг хиларах.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьара Совет.

Москва. Кремль.
1965 ш. 9 декабрь.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

ФРАНЦЕРА ПРЕЗИДЕНТСКИ ХОРЖАМАШ

Юха кIирандийнахьа дIахорча ворхI шера керда президент харжа везаш ба 28 миллион совгIа бола французаш. 5-ча декабре яьча голосоване хьалхарча турах дукхагIа голосаш кхаьча ши кандидат — Шарль де Голли Франсуа Миттеранн — мара дакъа лаца юкъе ца вайташ йола президентски хоржамий шоллагIа тур хургья из.

5-ча декабре хиннача голосоване итогаши хоржамий шоллагIча тура перспективаши шерра ювц хIанз Франце меттел Малхбузен кхыча мехкашка а. Президент харжар — Франце политически вахарера лоархIамегIа йола событи. 1958 шера инарал де Голль Iаьдала керте оттарна дувзаденна дикка довзаш дола хувцамаш цу мехка хинначул тIехьагIа президента фигура юкъамоттигера а хинна дIаэттар пхелагIча республика пачхьалкхен органий ерригача системе. Франце конституцега хьежжа, президента йоккхий полномочеш енпай чурча а, хIаьта иштта арахьарча а политика дешашта. Цо, мадарра аьлча, правительства гIулакхашта тIахьожам а лоаттабу, парламента хьалхашка из цхьанна бехктокхаме а вац. Цу тайппара, президента ший хьаштдолчча тайпара къестаеш я Франце пачхьалкхен овлангара проблемаш. Цу доллача хIамаша хьахьокх укх шера деча президентски хоржамашта юкъе миллионаш болча французаша селла чIоагIа дакъа хIана лоац. 5-ча декабре яьча голосоване хьалхарча туре дакъа лоацаш бар 85 процент харжархой — тIом сецачул тIехьагIарча Франце историе чухь цIаккха а ца хиннача тайпара дукха.

Ховш мадарра, хоржамаш хилале хьалхагIа шоай кандидатураш оттайир бахача наьха массе тайпай а политически группировкай а хьашташ хьаллоацаш волча политически ялх деятело. Уж ба — французски буржуазе керттерча гIозараша хьаллоацаш вола хIанзара президент Шарль де Голль. «Центра» кандидат Жан Леканюэ, атлантически политика гадоахаш США-цеи Малхбузен Германецеи бувзамаш айхагIа леладара тIехьа латта МРП яхача католически парте председатель. Гуччахьа фашистий политика лелаю, оасовски экстремисташа хьаллоацаш вола Тиксье-Виньянкур. Пьер Марсиласи Марсель Барбюи, хIанзчул хьалхагIа кIезига бовзаш хинна аьттехьарча толка ши деятель. ТIаккха, юххера а, Франсуа Миттеран. Цун кандидатура хьаллоац ерригача аьрдехьарчеи прогрессивнии партеша, коммунисташкара социалисташка кхаччалца йолча профсоюзнии общественнии организацеша.

Хоржамаш хилале хьалхарча кампане а тIехьа гуш дар, керттера къовсам инарала де Голлаи берригача аьрдехьарчар цаI волча кандидата Франсуа Миттеранаи юкъе болалургхилар. Ишта хийттар бакъдар мара кхы хIама данзар голосоване хьалхарча тура итогаша. Де Голлаи Миттеранаи тIехьа эггара дукхагIа хилар голосаш, цу тайппара царна голосоване шоллагIча тура юкъе дакъа лаца торо а луш. Вож юхевиса виъ кандидат, оалаш мадарра, ловзара юкъера ваьнпав. Цхьабакъда, из да керттердар.

Хоржамий хьалхарча туро-м, буржуазни кепа йоазоно яздаьчча тайпара, йоккха сюрприз ера. Шоай кандидата тIехьа хьалхарча туре дуккха а дукхагIа йола голосаш хургья (50 процентал тIех) аьнна деголловцашта хийттар кхоачаш хиланзар. Инарала тIехьа 44 процент совгIа голосаш мара хиланзар, хIаьта, цу тайппара, шоллагIча тура юкъе из дакъа лацанза ца воалаш а хилар. 5-ча декабре яьча голосоване результаташа йоккха котало енай Франце аьрдехьарча демократически низий союза — цар кандидата Франсуа Миттерана тIехьа кхадж тессаб берригача французски харжархоех 31 процент совгIчар.

Хоржамашта хьалхарча кампане шерра дакъа лаьца къахьегамхой, аьлар Франце ЕрригьюкЪарча къахьегама конфедераце генеральни секретара Бенуа Фрашона, президентски хоржамий хьалхарча тура результаташта раьза хила мегаргба. Аьрдехьарча низий кандидата тIехьа дуккхача къахьегамхоша кхадж тассаро, аьлар цо, тешал ду монополештеи цар союзникаштеи духьала бизза къовсам лоаттабар духьа кхотабалар чIоагIа делаш уж хилара.

ХIанз ше голосоване хьалхарча тура итогаш еш кхыметтел французски буржуазни кепа йоазоно а язду, де Голла аьттув ца балар цун арахьара реалистически политикеи чухьара консервативни политикеи вIашкайоагIаш ца хилар бахьан долаш да, яхаш. Франсуа Миттерана тIехьа кхадж тессача миллионаш болча французски харжархоша цу тайппара хьахайтар шоаш антисоциальни законашта, алапеш сецадара, профсоюзий бокъонаш лоацъяра духьала, парламента бокъонашта доазув уввттадара духьала хилар. Ший заявлене тIа Французски коммунистически парте 5-ча декабре яьча голосоване результатий мах бир цунах Iаьдал цхьанне бе доалладара режим ийшалга а лоархIаш.

Цу хьалашка правительственни аппарато ший низ кхоачар ду 19-ча декабре инарала де Голла тIехьа кхадж дукхагIа тоссилга Iалашдар духьа. Парижски газеташа шоашта хетар дувц, гучох, Леканюэнеи цхьаболча кхыча кандидаташтеи тIехьа кхадж тесса хинна харжархой цунгахьа а баргба, хIаьта де Голль юха а президенталла виса а мег, яхаш. Цхьабакъда, цунах фуннагIа-моллагIа хуле а, пачхьалкхен Iаьдала керте этта моллагIа а французски политик хоржамашка Iалаьмате бокха толам баьккхача Франце демократически болхлойи низашта хетар теркал ца дича варгвац.

РАСИСТАШТА — БИРСА ДУХЬАЛЕ

Африкански континента къулбехьене — Къулбехьен Родезе кхы цхьаькха а «кIай» пачхахьалкхе вIашагIйолларо чIоагIа сатем а боабир, цунца цхьана расисташтеи цар гадоахараштеи духьал къовсам лоаттабе аьнна уйла а сецар Африка дуккхача мехкашка. Цунна цIаькха а тешал ду укх деношка Аддис-Абебе чакхъяьннача Африкански ЦхьоагIон Организаце (ОАЕ) чрезвычайни сессе. Ян Смитаи Британски гIайренаш тIарча цар гадоахараштеи хетар бокъо йоацаш Родези «ший лоIаме» я аьнна дIакхайкадаьлар яхаш африкански пачхахьалкхений оагIонгахьара башха йоккха духьале шоашта хургьяц аьнна. Уж лоархIамаш дора укх тIеххьарча хана ОАЕ-на чухьа кIезиг-дукха барт вIашагIа ца кхеташ йолча моттигаш тIа а дегIа. Конго хиннача событешеи кхыча африкански проблемашеи цу организаце членашта юкъера барт цIенхаштта эгIабаь хилар бахьан долаш.

Цхьабакъда, укх тIеххьарча хана Родезе хиннача событеша хьахьеккхача тайпара, кортамукъа даьнна африкански мехкаш цхьоагIон барт болаши хилар бокхха низ ба колонизатораша леладеча гIулакхашта духьаларча къовсаме. Ян Смита расистски режима духьалъерзаль лоархIамера решени тIаийцай Аддис-Абебе хиннача совещане. Сессе дакъа лаьцараша лаьрхIар расизмаи колониализмаи керда бастион континенте ца хилийта.

Тохаш йола керттера хIамаш Солсберерча расистски Iаьдалий гадоахача Англе доал деча гIозарий политикана духьалъерзаяь я. ОАЕ членаш йолча Африкански пачхахьалкхенаша лаьрхIад Англецара дипломатически гIулакхаш, нагахьа санна 15-гIа декабрь хьатIакхачалехьа цун правительства Смита режим дIа ца йоаккхе, хоададе. Дуккхача африкански мехкаша Сьерра-Леоне, Уганда, Гана, цхьадолча кхычар хьакхайкадаьл къамий британски содружествана юкъера хьадовла лаьрхIа шоаш хилар, нагахьа санна Африкански цхьоагIон Организаце дIадехар Лондоно кхоачаш ца дойя. Цунца цхьана Аддис-Абебе хиннача совещане дийцар родезийски расисташта духьала хьаьдда чакхдоахаргдола гIулакхаш. Кепа йоазоно беча хоамах, цхьадолча африкански мехкаша, масала, Гана, ОАР, Алжира, Нигере, Эфиопе хьакхайкадир шоай бIунаш Африкански ЦхьоагIон Организацега дIадала шоаш кийча хилар.

ХIаьта а, Вильсона правительства дIахо а родезийски проблемана гонахьа къестаду кхерамера шолха ловзар. Цхьан оагIорахьара, Лондоне тIахьехамаш ду Африка хьашташ а теркалдеш из проблема къоастае яхаш, хIаьта вокх оагIорахьара, английски Iаьдалаша долла хIама ду африкански халкъий духьаленах Смита режим лораяр духьа. Дукха ха йоаццаш премьер-министра Вильсона духхьал хьакхайкадир, Англе тIема низ юкъе а боаккхаргбац, Родезе цIий а мохкадайтаргдац, аьнна. Шоай лоIаме йолча африкански пачхахьалкхенаша дIадеххашехьа а, Смита режим дIаяккхар духьа цхьаккха дича а Къулбехьен Родезе ший бIунаш дахийта тигац Британски правительства. Из иштта хилар цIаькха а гучадаьлар дукха ха йоацаш Замбе президента Каунденеи Малхбоалени Центральнии Африкерча Лондона къаьсттача викала Малькольм Макдональдаи юкъе хиннача переговорашка. ХIанз Замберча аэродромашка латтача военни самолетий эскадрильяш цу мехка яхийтарца кхоачамбир Англе.

Расисташа леладеча бокъо йоацача гIулакхаша хьоаль политически кризис кхы тIа а чIоагIлуш латт колониализмай къам-мукъадаккхареи низашта юкъе цIенхашттара дов гIоттадара кхерам а хулийташ.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮКОВ.
(ТАСС).

ПРЕМЕШ ДIАЕННАЙ

СТОКГОЛЬМ, 11 декабрь. (ТАСС). 1965 шерарча литературах хьожаяь Нобелевски преми дIаеннай селхан вовзаш волча советски писатела — «Тайжача Дона» автора М. А. Шолоховна.

Физинах хьожаяь Нобелевски преме лауреатий дипломаши медалаши дIаеннай иштта американски профессорашта Ю. Швингераи, Р. Фейнманаи, химех — французски профессорашта Ф. Жакоба, А. Львова, Ж. Моно.

«ДЖЕМИНАЙ-7»—СИГАЛА

НЬЮ-ЙОРК, 11 декабрь. (ТАСС). Селхан ворхIлагIа ди даьккхар американски космонавташа Лаьттана гонахьарча орбите гIолла го боахаш лелача «Джеминай-7» яхача космически кема тIа. 10-ча декабре моттигерча ханах делкъел тIехьагIа 4 сахьати 01 минути яьлча 93-гIа го баккха доладелар кема. Хьюстон яхача ракетни центрера беча хоамах, «Джеминай-7» яхача кема тIара аппаратура боарамагIа болх беш я. Цу цхьан ханна агентстваша деча хоамашка белгалдоаккх, кислород боарамал кIеззига дукхагIа доагIа, яхаш, космонавташ юха а леткъа болабенна хилар. Цунца дувзаденна сигалъахара гIулакхашта кулгалдечо могадир къаьстта ший тайпарча составах пайда эцилга. Тоъал дукха ха дIалаьцар космонавтий кема электропитане система нийса йий хьежаш бахкаро. Цу система балха хьокхамаш космонавташа контрольни пункте Iочухайтачул тIехьагIа, цигара жоп делар оборудовани хIанз электроэнергеца Iалашъелга проблема яц аьнна. Тахан Лазера сердалон зIанарашка гIолла лаьттан тIарча станцешца къамаьл ца деш Iе бийзар Борманеи Ловеллаи хоаттама хьалаш а хIаьта иштта цу гIулакха йолча аппаратурах доахка лоадамбоацаш дола сакхаташ а бахьан долаш.

Наха дукха еза юртара клуб

Дукххача хана денз геттара во болх беш хьайоагIар Карабулакски юртсоветаи С. М. Кирова цIерахчеи доалахьара клуб.

ХIанз тIехьа латта мегар из болх ледара С. М. Кирова цIерахча колхоза парткомо цу клуба кулгалде коммунистка Федотова Вера Константиновна яхийта ецаре.

Цаккха сатийна хилац пенсе тIа яха ха йола, цхьабакъда аттагIа дар лехаш йоаца Вера Константиновна. Берригa болх дика вIаштIехьбаьккхаб цо. Массанена къаьстта кагирхошта, дукха еза моттиг а хинна дIаэттай клуб. Сар-сарахьа иллеш даха, халхараш де, киногa хьажа гуллу укхаза доаркаш, механизатораш, юрта интеллигенци, кхыбараш.

Дакъа лоацаш дукха нах а болаш дика вIаштIехьъяьккха я художественни самодеятельность. Юртбоахама къахьегамхошта хоза хетаргйолчча тайпара хул концертий программаш. Хьинаре дакъа лоац цу самодеятельносте доаркас Полушкина Валяс, трактористаша Типайлов Александра, Вавилов Виктора, Драганчук Николая, кхычар.

Геттара сакъердаме яр укх деношка клуба совето вIаштIехьъяьккха хинна мероприяти. Из яр «Тха юртара таланташ» яхача темах хинна сайре. Сцена тIа шоай говзалаш хьахьокхаш хилар дуккхача хана денз художественни самодеятельносте дакъа лоацаш бараши дукха ха йоацаш цунна юкъебаьхкараши.

— Цу сайрено дикка новкъостал дир тхона,—дувц клуба заведующе нов. В. К. Федотовас,— самодеятельноста юкъе керда таланташ озара.

Дукха ха йисаяц халкъа суде хоржамаш хургдола ха хьатIакхача. Цу дийнахьа оттаде концерт кийчдеш я хIанз клуба коллектив. Цул совгIа, цар лерхI «Мишта хила веза хIанзарча заман саг» яха кагирхой диспут, П. И. Чайковскена хетаяь, иштта атеистически, кхыча темаех йола сайренаш чакхъяха.

Советски Iаьдал этта 50 шу дузача денна накъа баха хIанзе кийчлуш ба Карабулакерча клуба болхлой.

В. ГОРБАТЕНКО.

14 ДЕКАБРЕ 5 ШУ ДУЗ ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ КОЛОНИАЛЬНИ МЕХКАШТЕИ ХАЛКЪАШТЕИ ШОАЙ ЛОIАМ БАЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

ДЕКЛАРАЦИ ТIАЙИЙЦАЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ

ЛОАРХIАМ ТIА-ТIА ЛАКХЛУШ БОЛА ДОКУМЕНТ

Укх тIеххьарча хана хиннача событеша цIаькха а бакъдир империализмана, колониализмана, неоколониализмана духьала лоаттабу къовсам мел чIоагIа айхха бувзабенна ба халкъий машари кхерамзлеи бахьан долаш лоаттабеча къовсамца. Къулбехьенвьетнамски патриоташ, тIакхувдача американски агрессорех шоай лаьттан паргIатои лоIами лора а беш, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхарча мугIаре а этта латташ ба. Ший демократически бокъонаш лораеш долча доминикански халкъо цу цхьан ханна къовсам лоаттабу латиноамерикански халкъий машари кхерамзлеи бахьан долаш къилбаседаамерикански империализмана духьала. Иштта да массанахьа а, къамий-кортамукъален болама моллагIча а участке.

Цу даькъе къаьстта боккхача лоархIаме да укх шера пхи шу дузаш дола документ. Из я ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблея 15-ча сессе 1960 шера 14-ча декабре тIаийца, колониальни мехкаштеи халкъаштеи шоай лоIам балара хьакъехьара Деклараци. Документ тIаэцара инициатива яр ерригача афро-азиатски делегацешеи паргIато езаш йолча ерригача пачхахьалкхений викалашеи хьаллаьцача Советски Союза. Цхьаккха а юкъера ца боалийташ дерригача колониальнии шоай лоIамах доацачеи мехкаштеи халкъаштеи сихагIа шоай лоIам балара декхар оттаду Деклараце тIа.

Кхетадеш да, документаш бе-бе хулаш хилар, къаьстта а юкъ-юкъерча пачхахьалкхенаша декхар а лаьрхIа кхоачацъе цкъаза дIатIаэцаш йоаца рекомендацеш уввттаеча ООН санна йолча организаце дараш. Дуккха документаш цхьаккха а маIан доацаш дола «каьхатилгаш» санна лоархI империалистически державаша. Цхьабакъда, цу тайпара лоархIалац царга е лоархIа а лургьяц 1960 шерара Деклараци, цун лоархIам къаьстта ший тайпара хилар бахьан долаш. Цо, цу Деклараце, геттара нийса хьахьокх вахар чухь хулаш дола, бокъонца долаш дола хIамаш. ХIаьта бокъонца йолаш йола къамаш мукъадахара процесс, Деклараце тIа из бакъдеччa тайпара, «е юхасоцае а, е юхаерзае а йиш йолаш яц». Из юхакъовлалургьяц, хIаьта империализма цхьаккха тайпа низашта могаргдац историена юкъера из дIайоае. Из тайпа процесе юхаозалургья, соцаюлургья, цхьабакъда, из де а хIара шера халагIа хул империалисташта.

ТIа-тIа чIоагIагIа из Деклараци кхоачашйой хьожаш да мукъадахара цо новкъостал де дезаш дола низаш. 1960 шера, Генеральни Ассамблея из документ тIаэцача хана, дунен халкъашта юкъерча арене хIаьтта хьахиннаяр шоай лоIамера дуккха африкански пачхахьалкхенаш. ООН-а членалла уж дIайийцар Деклараци чIоагIъяьча сессе. ООН-ера афро-азиатски группа эIамига, кIезига лоархIам болаш, кIезига опыт йолаш яр.

Цу хана денз пхи шу даьннад, хIаьта гIулакх овлангара денз хувца а деннад. ЧIоагIъеннай керда афро-азиатски пачхахьалкхенаш, низ беннаб ООН-ерча афро-азиатски группага. Алеи Африкаи мехкаша дакъа лоацаш ца хилча къоастаде йиш йолаш дац кIезиг-дукха а лоархIаме дола дунен халкъашта юкъера цхьаккха а дош. 1960 шерара Деклараци кхоачашъяра хIанз чIоагIгIа тIахьожам лоаттабеш да афро-азиатски мехкаш, эггара хьалхарча аргIанна цун рекомендацеш сихагIа кхоачашъярца хьаштдолаш дараш а долаш.

ХIанз, Деклараце ший пхи шу дизар белгалдоаккхача хана, колониальни мехкаштеи халкъаштеи шоай лоIам балара хьакъехьара Деклараци кхоачашъяра итогех лаьца оттаьча 24 пачхахьалкхено къаьстта вIашагIъеллача Комитета отчетага ладувгIаш я ООН-а Генеральни Ассамблея 20-гIа сесси. Комитета балхо афро-азиатски мехкашта торо елар хIанз а тIехьа колониальни режимий доала кIал Iазап озаш боахка шоай вежарий мукъабахара новкъарле ер малав бокъонца ха. Деклараци кхоачашъяра хьалхашка латта керттера новкъарле я юхейисача колонента шоай лоIам бала безам ца хиларал совгIа, азиатскии африканскии континенташка къамий - кортамукъален къовсам латтача хана шоашкара хьадаьккхар юхадаккхар духьа контрнаступлени йолаьча империалистически державай политика.

ХIанз къаьстта чIоагIа оарцагIбаьннаб империалисташ континентерча кортамукъа даьннача даькъа тIехьагIа шоашка контрнаступлени йолае йиш хургйолаш йола Африкера опорни пункташ карара ца ялийтар духьа. Царна йола опорни пункташ я расистски пачхахьалкхенаш — Къулбехьен - Африкански Республика, португальски колоцеш, Ян Смита расистски правительства «ший лоIаме» я аьнна дIакхайкаяь Къулбехьен Родези. КIезиг - кIезига еш африкански континента Центрахи Къулбехьенахи «кIай Африка» е кийчлуш я империалистически державаш. Из кхераме да цу белгалъяьча территореш тIа бахача итташ миллионаш африканцашта хинна ца Iеш, ерригача Африкана а. Цаккха а дицде дезац цхьа ког Iооттабалла йола африкански лаьттан чIегилг колониальни Iазапа кIал мел йолча хана ший лоIамерча цхьанна африкански мехка ше бизза паргIата ма баьннабий аьнна хетадала йиш ца хилар.

Геттара нийса дар, Къулбехьен Родезера расистий мятеж Африка ерригача шоай лоIамерча пачхахьалкхенаша виъ миллион болча къулбехьенродезийски африканцашта духьалъерзаяь ца Iеш, ерригача Африкана духьалъерзаяьрг а лаьрхIа тIаийца хилар. ХIанзза, дукха ха йоацаш, Аддис-Абебе йистеьннача африкански цхьоагIон Организаце (ОАЕ) министрий Совета чрезвычайни конференце африкански пачхахьалкхенаша къулбехьенродезийски расистски режимага дIахьийна бокъонца бола тIом 1960 шера Деклараци кхоачашъяра керттера, дIахада йиш йоаца дакъа да. Нагахьа санна Деклараце положенешка хьежача колониальни доала формаех цаI лоархIалуш йолча расистски режимех континент сихагIа цIенъяр духьа лоаттабеча къовсамал лоархIамегIа а долаш цхьаккха а хIама дац хIанз Африке.

1960 шерара Деклараци кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсамо теркалде деза укх тIеххьарча пхе шера дунен халкъашта юкъерча хьалашка хинна хувцамаш, белггала аьлча, хIанзара военни техника дегIаахаро влияни яр бахьан долаш. Факташа хьахьокхачох, хьалха колонеш хиннача моттигашка шоай лоIамера пачхахьалкхенаш хьахиларца ханна машар баь багIе а, империалисташа шоай хур ду цига военни базаш а, хIаьта иштта хи кIал гIолла лелача атомни лодкаш тIа ракетни установкаш дIаоттаяра, иштта дуккхача кхыча гIулакхашта йолча базашта меттел пайда эца йиш хургйола шоай доалахьара гIайреш а хилийта гIерташ. Цудухьа Индийски Тайжачеи океанашкара империалистически державай доалахьара гIайренаш а чулоацаш хила еза 1960 шерарча Деклараце положенеш. Уж территореш мукъаяхара декхар хьалхарча плане оттаду колониальни доал долаш йола уж гIайренаш къамаша мукъаяхар духьа лоаттабу къовсам машар бахьан долаш лоаттабеча къовсамца юкъарчал доацаш бувзабенна боландаь а. Из декхар мел лоархIаме да хара хьадагадоха мара дезац Гуам яхача гIайрех Вьетнама духьаларча агрессена пайда эцаш хилар, Вознесения яхача английски гIайренах Конгона (Леопольдвиль) духьалара американо - бельгийски агресси хьаллацара пайда эцаш хилар, Индийски океанерча дуккхача гIайренаш тIа керда военни базаш яхка безам болаш США-и Англии хилар. ХIаьта Англе доал деча гIозараша мел кхераме лоархI Араве къулбехьенгахьара ший колониальни территори — Аден? Кхеталеш да, Аден ший лоIаме яларе колониализмана теха ца Iеш, дуккхача Iарбий пачхахьалкхений маьршача вахара сатем боаберашта а хIама тохаргхилар.

Укх дIадахача пхе шера дикка лакхбеннаб Деклараце лоархIам. ХIанз пайданагIа дола гIулакхаш дикагIа чакхдоахалу цунга колониализм ший берригача овланца цIенъяь дIаяккхар массаненачул а дукхагIа дезаш долча Азе, Африка, Латински Америка мехкий лоархIам дунен халкъашта юкъерча арене лакхбенна хиларах. Кхы а дукхагIа чIоагIденна дIаэттад ткъоалагIча бIаьшерене эхь долча хIамаех — империализмах, колониализмах, неоколониализмах халкъаш цIендаь мукъадахар духьа лоаттабеча къовсама эггара тешамегIа йола чIоагIале хинна а хIанз йолаш а дола социализма низаш.

В. КУДРЯВЦЕВ,
«Известей» обозреватель.
АПН-а лаьрхIа.

ХЬИНАРЦА ЯЬККХА СИЙЛЕ

Итт шу совгIа ха я Устарханов Iазмахьмада машиннаькъа тIа болх бу. ХIанз из болх беш ва Грозненски дистанце чуйоагIача аргунски околодке.

Дика лел цу околодкера болх. Даим цIенеи лостам болаши хул машинникъ. ХIара бетта лакха оценка лу околодкерча наькъа. Iана хьалашка болх бара дика кийчъяьй околодка. Ханал хьалха йистеьккхай подъемочни ремонт, телхача шпалашта метта керда шпалаш оттаьй. Кийчъяьй механизмаш, инструменташ. Дарцаца никъ букъаргбоацаш шоай низаца дукха балхаш даьд. Цига къаьстта дика къахьийгар нов. Устарханова.

Производстве болх бешшехьа, ший балхаца бувзам болча техникуме заочно дешаш ва Iазмахьмад. КПСС XXIII-ча съезда къахьегама совгIат кийчдара хьинаре болх беш ва из.

Г. ФЕДОРОВ.

«ЭКОНОМИЧЕСКИ ГАЗЕТА» 48-гIа НОМЕР

Кепа теха араьннай КПСС ЦК еженедельника номер. ДIайолалу из СССР-а Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе материалашца. Кепа етташ араювлаш я ерригсоюзни Iилман конференце материалаш. Уж хетаяь я укх темана: «Экономически законаши боахама доал дари. Экономически пропаганда хIанзарча хьалашка». Цу номер тIа кепа теха араьннай Белоруссе Iилмай Академе экономика института директора заместитела О. Пашкевича «Экономически тохкамаши — Iилманна организации» яха доклад. Украина КП Харьковски горкома секретара В. Мысниченко «управлени эргаяккхари массай творчески активности» яха доклад, кхыяраш.

«Нот транспорте» яхаш я къулбехьен машиннаькъа начальника Г. Головченко язъяь статья, цу тIа цо ювц опыт, машиннаькъа транспорта предприятешка Iилманца къахьегам вIаштIехьбаккхара проблемаш уввттаю, хIаьта экономически Iилмай кандидаташа Я. Орлова, Я. Котликова шоаш даь къамаьл хетаду арахецача продукце дикал лакхъяра. Кепа теха араьннай СССР-а электрификацеи энергетикаи министерства Главтехстройпроекта начальникаца Боровца хинна беседа, цу тIа дувц тIадоагIача шера хьалъергйолча опытни Трипольски ГРЭС-ах. Цига духхьашха юкъеяхьа лерхI керда формаш, планировани яра методаш, гIишлош хьалъеча материальни стимулировани яр.

Еженедельника даим йола раздел я «Туймазыбурнефта» треста цхьоалагIча контора бригадира И. Поляковске «Новатора Трубна» яха выступлени. Скважинашта сиха бурув тохара метод йовзийт цо. Производстве хьалха латтачар чIоагIа теркам тIабохийташ ешаргья «Мишта вIаштIехьбаккха беза мастера къахьегам» яха статья.

СССР-а Министрий Совета пачхахьалкхен арбитража болхлоша Э. Сикирина, М. Фальковича «ВIаши бехктокхаме хилара принципаш» яхача статья тIа дувц боахамаша кердача хьалашка деш дола договораш мел лоархIаме да. Технически информацеех лаьца яздаь да газета тIа.

А. БРУНЬКО.

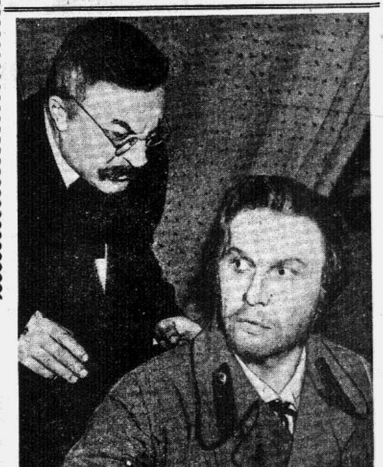

Укх деношка М. Ю. Лермонтова цIерахча республикански театре хилар Ф. Достоевске романах оттаьча «Зулами таIазари» яхача спектакла премьера.

Сурта тIа: спектакле сцена. Раскольникова роль ловзаю РСФСР-еи Латвийски ССР-еи заслуженни артиста Г. А. Гладких (аьттехьа). хIаьта Порфирий Петровича роль ловзаеш ва РСФСР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи заслуженни артист Л. С. Куклин.

Н. Кобиашвиле сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

14 декабрь, 1965 шу

РАДИО: 6.30 — «Нохч-ГIалгIайчен лаьтталеладархо» яха передача. 6.45 — Музыка (РВ-23 йолча станце гIоллеи хьалхарча программе гIоллеи). 6.45 — Горсете гIолла хоамаши музыкальни антракти. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.20 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.30 — Музыка. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 15.00 — СССР-а халкъий музыка. 15.30 — «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала). 15.45 — «Са Нохч-ГIалгIайче». Очерк (нохчий меттала). 16.00 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.15 — «Кердача толамашка». Беседа (эрсий меттала). 16.30 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — РадиоладувгIархой заявкех дола концерт. 17.40 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — Терентьев Бориса произведеней концерт. 9.25 — «Некрасова поэзи музыке» яха. Литературно-музыкальни передача. 10.02 — «Хакумбума отряда леладаьраш» яха дешархошта лаьрхIа постановка. 10.43 — «Республика заслуженни артист Захаров». Концерт-очерк. 11.42 — «Бурдолг» яхача оперетта темай фонтази. 19.00 — «Ший гаргала нах бахьан» яхача спектакла монтаж. 21.17 — «Нохч-ГIалгIай фольклор» яха музыкальни передача. 21.44 — «Жерефле—Жерефля» яхача Лекока оперетта монтаж.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — «Пирогов». Художественни фильм. 13.30 — Документальни фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Английски метта урок. 19.05 — Берашта лаьрхIа фильм. 19.45 — Телевизионни кердадараш. 20.00 — «Сотрудник ЧК». Художественный фильм.

Город Грозне, 56-ча участке, корп. 181, кв. 9, яхача гражданкас **Илюхина** Надежда Александровнас суде деннад цу адресах вахача ший марагара **Илюхин** Александр Александровичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

ХИЙ ДIОАХДЕРГЕХ ПАЙДА ЭЦАРА БОКЪОНАШ

1. Горелкана хьалхашкара а приборагахьа йодача газопроводах йоалла а кранаш дIакъайлайий а хьаже, пишка паIарилг хьаелла.

2. Хий дIоахдерг болх бе йолаялийталехьа пишка ногIарга кIалхара фо хьалъозий хьажа.

3. Фо лерттIа хьалъозаш хуле, газови прибор болх бе йолаялийта еза. Цу гIулакха:

а) хьаелла пишка ниI, газопровода тIареи горелкана хьалхашкареи кранаш;

б) цIилеторг хьал а сеге, запальникана дIатIахьо;

в) электромагнитни клапанах йоаллача кнопкана пIелг дIатIа а тоIабийя, запальника чура арауха газ лотаеннайий хьажа, хий дIоахдерг болх беш йолча хана запальник даим йоагаш хила еза;

г) нагахьа санна запальника чура газ яйнаяле, шозлагIа хьаллотае йиш яц из пишка чу фо чукхетийтачул тIехьагIа 2 минут яьннача гIолла мара;

д) 1—2 минута пIелг тIатоIабийя лоаттае кнопка, цул тIехьагIа из дIахийцача, керттерча горелка массе Iургах лотаяла еза газ. Нагахьа санна горелках хьауха газ лота ца лойя, кнопкана пIелг тIатоIабийя лоаттабе керттерча горелках газ бокъонца яга йолаяллалца.

4. Фо нийсдергаца лерттIа йоагаргйолаш вIаштIехьъяккха газ.

5. Пишко фо хьалъозаш ца хуле, газови приборех пайда эца мегаргбац.

6. Хий дIоахдергах пайда ийца баьнначул тIехьагIа горелкана юхереи хий дIоахдергагахьа йодача газопроводах йоаллеи кранаш дIакъовла — хьалхагIа къовла езар — хьалхагIеи тIехьагIа къовла езар — тIехьагIеи.

Счетчика хьалхашка йоалла кран бийсанна а квартира цхьаь йита арадоалача хана а дIакъовла еза.

«ЧЕЧИНГГАЗ»,
производственни управлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05570, Заказ № 6794.